

SĒLIJAS VIEDĀ REĢIONA STRATĒGIJA

2024.gads

Saturs

Kopsavilkums	4
Vīzija	6
Vīzijas īstenošanai izvirzītie stratēģiskie mērķi	6
M1 Savienota Sēlija.....	6
Gaita un vektori	7
Nepieciešamās valsts līmeņa darbības:.....	8
M2 Liela Sēlija	11
Sēlijas diasporas apzināšana un aktivizēšana	11
Starptautiskās sadarbības attīstība, tās platformas paplašināšana.....	12
Valsts līmeņa pārstāvniecības paplašināšana	13
Nepieciešamās valsts līmeņa darbības:.....	14
M3 Plaša Sēlija	14
Nepieciešamās valsts līmeņa darbības:.....	17
M4 Dzīva Sēlija.....	17
Gaita un vektori	17
Horizontālā sadarbība – virzītāji.....	17
Iniciatīvas un instrumenti stratēģijas prioritāro jomu virzībai.....	18
Vieduma komponentes iniciatīvu pielietojumā:	19
Iniciatīvas	19
Pilsoniskās sabiedrības kvalitatīva izaugsme	19
Ietekme uz prioritārajām jomām	20
„Zelta kārtis” iniciatīvas spožumam:.....	21
Viedo ciemu kustība.	21
Ietekme uz prioritārajām jomām	22
„Zelta kārtis” iniciatīvas spožumam:.....	24
Zaļais kurss. Īsās piegādes ķēdes.	24
Ietekme uz prioritārajām jomām	25
„Zelta kārtis” iniciatīvas spožumam:.....	27
Sociālās inovācijas.	27
Ietekme uz prioritārajām jomām	28
„Zelta kārtis” iniciatīvas spožumam:.....	30
Instrumenti.....	30
LEADER programma.	30
Aizkraukles rajona partnerība.....	30

Vidusdaugavas NVO centrs. Struktūrvienība „Lauku attīstības partnerība „Vidusdaugava””	31
Partnerība „Kaimiņi”	31
Krāslavas rajona partnerība.	31
Sēlijas Kultūras programma.	32
Valsts Kultūrkapitāla fonds.....	33
Līdzdalības budžets.	33
Programma Creative Europe/ Radošā Eiropa.	33
Programma Erasmus +	34
Programma Interreg.....	35
RĪCĪBAS PLĀNS.....	37
M1 Savienota Sēlija.....	37
M2 Liela Sēlija	41
M3 Plaša Sēlija	45
M4 Dzīva Sēlija.....	48

Kopsavilkums

Viedā reģiona stratēģija Sēlijas vēsturiskajai zemei ir izstrādāta 2023./24.gadā, reaģējot uz likuma „Par latviešu vēsturiskajām zemēm” sniegtajām iespējām un izaicinājumiem.

Likuma ietvaros ir konsekventi nostiprinātas Sēlijas vēsturiskās zemes ģeogrāfiskās robežas, kas sniedz iespēju formēt vienotu identitāti un veidot attīstības vīziju.

Šī ir pirmā attīstības stratēģija, kas izstrādāta kādai Latvijas vēsturiskajai zemei, un pirmā reģionāla mēroga stratēģija, kuras iniciatori, izstrādātāji un virzītāji ir pilsoniskās sabiedrības organizācijas.

Viedā reģiona stratēģijas pamata datu kopums „Sēlijas vēsturiskās zemes SVID analīze un situācijas novērtējums” ir izstrādāts 2023.gadā, 2024.gadā ir norisinājušās septiņas fokusgrupas stratēģijas izstrādei, kā arī regulāras diskusijas visā Sēlijas vēsturiskās zemes teritorijā.

Stratēģijas izstrādes nepieciešamība vislielākajā mērā balstās Latvijas administratīvi teritoriālajās realitātēs, kā rezultātā Sēlijas vēsturiskajai zemei nav nevienas valstiskas vai pašvaldību struktūras, kas uzņemtos virzīt mērķtiecīgi vienotu un ilgspējīgu šīs teritorijas attīstību.

Secīgi, šis ir būtiskākais viedais stratēģijas risinājums – ja ir aktuāla nepieciešamība, uz to jāreaģē ātri un drosmīgi, kā sekundāru novērtējot ierasto praksi plānošanas dokumentu izstrādē.

Pilsoniskās sabiedrības organizāciju kopums ir definēts arī kā šīs stratēģijas virzītājs, paredzot aktivizēt valsts un pašvaldību līdzdalību šai procesā.

Šis faktors ir atzīmējams kā nākamais viedais risinājums – pārzini savus resursus, izmanto tos pilnvērtīgi un inovatīvi.

Stratēģijā izvirzīti četri stratēģiskie mērķi:

M1 Savienota Sēlija;

M2 Liela Sēlija;

M3 Plaša Sēlija;

M4 Dzīva Sēlija.

Aprakstā sniegts šo mērķu izvērsts pamatojums, raksturotas to sasniegšanai veicamās darbības.

2023.gadā izstrādātajā dokumentā „Sēlijas vēsturiskās zemes SVID analīze un situācijas novērtējums” ir izvirzītas piecas prioritārās jomas:

1. Risinājumi Valsts akciju sabiedrību un kapitālsabiedrību taisnīgiem ieguldījumiem Sēlijas vēsturiskās zemes teritorijā, apturot tās depopulāciju un dzīves kvalitātes pazemināšanos;

2. Risinājumi teritorijas iekšējai drošībai, kā arī ES ārējās robežas drošībai. Jau sākotnējā līmenī veidojams kooperācijas modelis ar militārā poligona „Sēlija” struktūrām;

3. Izglītības prestiža paaugstināšana iedzīvotāju vērtību sistēmā, kvalitatīvas izglītības, tai skaitā mūziklītības pieejamība reģionā. Pašvaldības speciālistu kvalifikācijas un vispārējo zināšanu līmeņa celšana;

4. Pētniecības institūciju, augsta līmeņu profesionāļu, augstākās izglītības iestāžu iesaiste pētījumu un publikāciju izstrādē par Sēlijas vēsturisko zemi, kā arī augstvērtīgas materiālās un nemateriālās kultūrvides veidošanā;

5. Publiskās pārvaldes struktūru un Sēlijas vēsturiskās zemes pilsoniskās sabiedrības sadarbības modeļu saskaņošana un iespējama tuvināšana, respektējot šī reģiona tradicionālās sadarbības formas, kas efektīvi funkcionē horizontālā, līdzvērtīgā līmenī, taču veido nepietiekamu saskarsmi ar publiskās pārvaldes vertikālajām struktūrām.

2024. gadā, apzinot pieejamos resursus, tai skaitā efektīvas sadarbības iespējas visos līmeņos, nākas konstatēt, ka pilsoniskās sabiedrības ietekme uz vairākām no izvirzītajām jomām var būt neliela, šo jomu attīstība ir tiešā valsts kompetencē. Lai panāktu iespējami nozīmīgu ietekmi uz prioritāro jomu attīstību, stratēģijas ietvaros ir izstrādāta sadaļa „Iniciatīvas un instrumenti prioritāro jomu virzībai”.

Akcentējamās viedās pieejas ir:

- Apzināties, ka spēcīga horizontālā sadarbība spēj kompensēt pat ļoti būtiskus trūkumus;
- Sekot jaunajām ES iniciatīvām, izprast tās, to pielietojumu saskaņot ar vietas tradīcijām, specifiku;
- Akceptēt teritorijas īpašās vērtības, kas gan SVID analīzē, gan šajā Stratēģijā ir definētas kā „Zelta kārtis”. Izmantot tās katras iniciatīvas ietekmes pastiprināšanā, kā arī trūkumu kompensācijā;
- Apzināties, ka vietas identitāte un atpazīstamība ir ekonomiska vērtība. Konsekventi rīkoties saskaņā ar šo faktu.

Viedā reģiona stratēģijas īstenošanai ir izstrādāts Rīcības plāns 2025.- 2030.gadam, paredzot konkrētas darbības un tām nepieciešamos resursus. Rīcības plānā ietverts atbildību sadalījums, pastiprināti akcentējot pilsoniskās sabiedrības institūciju atbildības. Tāpat Rīcības plānā identificētas Sēlijas vēsturiskās zemes mērķtiecīgai attīstībai šobrīd trūkstošās valsts līmeņa institūcijas un valsts vai pašvaldību kompetencē ietilpstošās darbības.

Vīzija

Sēlijas vēsturiskā zeme ir teritorija, kurā operatīvi tiek īstenotas sociālās un tehnoloģiskās inovācijas, viedī saskaņojot tās ar unikālajām kultūrvēsturiskajām tradīcijām un sabiedrības dzīvesveidu.

Sēlijas vēsturiskā zeme ir teritorija, kas atzīst un izceļ savu identitāti gan Latvijas, gan Eiropas mērogā. Tās sabiedrība spēj nodrošināt decentralizētu attīstības modeli, objektīvos trūkumus kompensējot ar attīstītu horizontālo sadarbību.

Sēlijas vēsturiskā zeme ir Latvijas reģions, kura attīstības vektorus nosaka pilsoniskā sabiedrība, vienlaikus uzņemoties to virzību, kā arī attīstītas demokrātijas ietvarā paļaujoties uz valsts un pašvaldību mērķtiecīgu, to funkcijām atbilstošu, iesaisti Sēlijas attīstībā.

Vīzijas īstenošanai izvirzītie stratēģiskie mērķi

M1 Savienota Sēlija:

Vienota teritorija ar koordinētu un stratēģiski virzītu attīstību, tajā iesaistoties visām sabiedrības grupām, kā arī valsts un pašvaldību institūcijām. Vienota kultūrtelpa un vienota informatīvā telpa. Nodrošināta atbilstoša Sēlijas politiskā pārstāvība valsts līmenī, kā arī būtiski stiprināta sadarbība ar valsts institūcijām.

M2 Liela Sēlija:

Spilgta, atpazīstama kultūrtelpa ar izteiktu identitāti, kas rada eksporta potenciālu. Teritorija, kas savai attīstībai piesaista iekšējo un ārējo diasporu, ir pievilcīga jaunienācējiem. Teritorija ar attīstītu, mērķtiecīgi virzītu starptautisko sadarbību.

M3 Plaša Sēlija:

Ar sēļu apdzīvoto Lietuvas teritoriju cieši savienota zeme. Attīstīta kultūras, intelektuālo, ekonomisko resursu apmaiņa, tādējādi palielinot šo resursu apjomu gan Latvijas, gan Lietuvas daļā.

M4 Dzīva Sēlija:

Teritorija ar zinošu un spēcīgu pilsonisko sabiedrību, kas nodrošina horizontālo sadarbību kultūras, ekonomikas, tradīciju pārneses, informācijas aprites jomās. Pārliecinoša, vienota un kompetenta Sēlijas sabiedrības balss gan pašvaldību, gan valsts līmeņa politikajos procesos.

M1 Savienota Sēlija

Administratīvi teritoriāli saskaldītās Sēlijas vēsturiskās zemes savienošanā un apvienošanā jābūt ieinteresētām valsts institūcijām, plānošanas reģioniem, pašvaldībām un pilsoniskajai sabiedrībai. Valsts un reģionālas nozīmes attīstības centru, lielu pilsētu

neesamība mūsdienās vairs nav un nedrīkst būt šķērslis tādām Sēlijas attīstības ceļam, kas respektē un ir pielāgots apdzīvotības blīvumam, dzīvesveidam, infrastruktūrai, dabiskajām robežām un ekonomiskajai situācijai.

Sēlijas cilvēki ir pierādījuši spēju redzēt Sēliju kā vienotu teritoriju, vienotu kultūrtelpu. Dažādu pilsonisko iniciatīvu rezultātā, ar visai ierobežotiem finanšu līdzekļiem, NVO un kopienas ir panākušas uzkrītošas pozitīvās pārmaiņas. Sēlija vairs nav “pelēkais plankums” ne Latvijas tūrismā, ne mediju vidē, ne kultūrā. Gluži otrādi, Sēlija ir sociālo inovāciju, kopienu kultūras, identitātes būvētāju, izaicinājumu pārvarētāju un horizontālās sadarbības labais piemērs.

Gaita un vektori

Sēlijas teritorijas savienošana horizontālā līmenī intensīvi notiek jau krietni pirms 2021. gada, kad tika pieņemts “Latviešu vēsturisko zemju likums”, nevalstiskās organizācijas vairākos projektos izveido pirmos kopienu tūrisma produktus un šo kopienu attīstības vīzijas vienotā Sēlijas zemes ietvarā, veido kopienu un, dabiski, arī visa reģiona identitāti, organizē tīklošanās un sapratnes pasākumus, iesaista plašu sabiedrību Sēlijas ģerboņa apspriešanas procesā. 2021. gadā, X Sēlijas kongresa galvenā tēma ir Sēlijas identitāte. 2021. gadā trīs Sēlijas kopienas – Gārsene, Kaldabruņa un Bebrene – iegūst atpazīstamības zīmi “Viedais ciems”. Neskatoties uz COVID – 19 pandēmiju, pilsoniskās sabiedrības iniciatīvas neapsīkst, tiek pielietoti inovatīvi risinājumi, lai nodrošinātu klātienē tikšanās, daudz tiek pielietoti tiešsaistes rīki¹.

2021. gadā pieņemtais “Latviešu vēsturisko zemju likums”² Sēlijai beidzot piešķir likumā nostiprinātas konkrētas robežas. Viens no likuma mērķiem ir “Garantēt latviešu vēsturisko zemju kultūrvēsturiskās vides un kultūrtelpu saglabāšanu un ilgtspējīgu attīstību”, kā arī Likuma 4. pants. Nosaka valsts un pašvaldību pienākumus likuma mērķa sasniegšanai. Tāpat, Likuma 4. pants nosaka, ka: (11) Īstenojot administratīvi teritoriālo reformu, kā arī valsts un pašvaldības institūciju tīklojumu, ir jāņem vērā vēsturisko zemju saskares līnijas. Savukārt, Likuma 5. pantā noteikta Latviešu vēsturisko zemju un kultūrtelpu attīstības plāna izstrādes, apstiprināšanas un finansēšanas gaita, šim plānam Ministru kabinetā ir jābūt apstiprinātam līdz 2022. gada 1. jūnijam.

Administratīvi teritoriālā reforma, kas Latvijā notika 2021. gadā, uz Likuma izsludināšanas brīdi jau ir noslēgusies, pašvaldību administratīvajam iedalījumam saskaldot Sēliju 4 novadu un 2 plānošanas reģionu teritorijās, kuras šķērso Daugava, bet Vēsturisko zemju un kultūrtelpu attīstības plāns 2024. gada augustā Ministru kabinetā aizvien nav apstiprināts.

¹ Pielikums “Transformācijas hronika”, “Lauku partnerība Kaimiņi”, 2024. gads.

² <https://likumi.lv/ta/id/324253-latviesu-vesturisko-zemju-likums>

2023. gadā pirmo reizi izsludināti Valsts kultūrkapitāla fonda mērķprogrammas “Latviešu vēsturisko zemju attīstības programma” projektu konkursi vēsturisko zemju kultūras programmām.

Šobrīd Sēlijas kultūras programmas finansējums ir vienīgais Valsts finansējums, kas tieši mērķēts un tiek izlietots Sēlijai kā vienotai teritorijai.

Sēlija ir vienīgā latviešu vēsturiskā zeme bez jebkāda pastāvīgi finansēta vienotas attīstības instrumenta.

Nepieciešamās valsts līmeņa darbības:

- Valsts atbalsts tieši Sēlijas attīstībai tēmētu finanšu instrumentu izveidē, prioritāšu noteikšana valsts konkursos, Sēlijas attīstības programmas izveide;

- Sēlijas attīstības aģentūras izveidošana un darbība;

-Sēlijas reģionālā medija izveidošana un darbība; Latvijas sabiedriskajos medijos Sēlijas jautājumiem definēts raidlaiks .

Vienotas teritorijas virzītāji, veicamās darbības un mērķi, darbību intensitāte

Virzītājs	Veicamās darbības	Darbību mērķi	Intensitāte
Sēlijas Attīstības aģentūra	Ekonomiskās attīstības programmas izstrāde un finansējuma piesaiste tās īstenošanai; Pierobežas infrastruktūras attīstība; Reģiona infrastruktūras, tai skaitā – valsts autoceļu infrastruktūras attīstība; Vienots teritorijas tūrisma mārketinga.	Vienota teritorijas attīstība	Pēc nepieciešamības, nepārtraukti.
Sēlijas reģionālais medijs	Informatīvās kampaņas par sabiedrībai aktuālām tēmām, procesiem	Pilsoniskās līdzdalības kompetenču celšana	2* gadā vai pēc nepieciešamības
	Ziņu raidījumi	Sabiedrības informētība kopumā	Katru dienu
	Pozitīvo praksi, dzīvesstāstus,	Pozitīvas informatīvās vides veidošana;	Vismaz 1* mēnesī, papildus

	identitāti izceļoši raidījumi	Vienotas identitātes veidošana	– sekojot aktuālajiem procesiem
	Uzņēmējdarbības vidi un aktualitātes atspoguļojoši raidījumi	Uzņēmējdarbības veicināšana	Vismaz 1* mēnesī, papildus – sekojot aktuālajiem procesiem
	Pilsoniskās, kopienu un NVO iniciatīvas atspoguļojoši raidījumi	Pilsoniskās sabiedrības veidošana; Sabiedrības informēšana par pilsoniskās līdzdalības iespējām	Vismaz 1* mēnesī, papildus – sekojot aktuālajiem procesiem
	Raidījumi par integrāciju, dažādību, drošību	Iekļaujošas sabiedrības veidošana; Drošumspējas vairošana	Vismaz 1* divos mēnešos, papildus – sekojot aktuālajiem procesiem
B-ba “Sēlijas asociācija”	Saskaņotas, Sēlijas kā vienotas teritorijas intereses pārstāvošas, pašvaldību attīstības programmas, rīcības un investīciju plāni;	Stratēģiskas, plānveida, pārdomātas, taisnīgas un paredzamas pašvaldības finanšu investīcijas Sēlijas teritorijā	Attīstības programmu izstrādes, apstiprināšanas laikā
	Sēliju apvienojoši kultūras un pilsoniskās gribas pasākumi: “Sēlija rotā”, Sēlijas kongresi	Savienota teritorija ar kopīgiem mērķiem, vēsturi, gribu un interesēm; Vienota kultūrtelpa; Horizontālā un vertikālā sadarbība	“Sēlija rotā” – 1 * 2 gados; Sēlijas kongress – 1 * 4 gados
	Komunikācija un Sēlijas interešu pārstāvība Pašvaldību savienībā un valsts iestādēs	Sēlijas pašvaldību un pilsoniskās sabiedrības vienota stratēģiskā virzība valsts politikā un taisnīgā finanšu sadalē; Sēlijas prestiža vairošana;	Pastāvīgi, pēc vajadzības

		Vienota Sēlijas tēla veidošana valsts līmenī; Stratēģiski svarīgu jautājumu aktualizēšana vai iniciēšana	
	Likumdošanas iniciatīvas un sabiedriskās līdzdalības īstenošana Sēlijai kā vienotai teritorijai svarīgos jautājumos	Visas Sēlijas sabiedrības interešu aizstāvība; Sēlijas pašvaldību sadarbības un sapratnes veicināšana; Stratēģiski svarīgu jautājumu aktualizēšana vai iniciēšana likumdošanas līmenī	Pastāvīgi, pēc vajadzības
Sēlijas kultūras programma	Programmas aktualizēšana atbilstoši situācijai; Ikgadējs projektu konkurss	Sēlijas kultūrtelpas kvalitātes celšana; Kultūras prestiža aktualizēšana; NVO un kultūras darbinieku kompetenču uzlabošana; Kultūras sociālekonomiskā nozīme teritorijas attīstībā; Radošā potenciāla vairošana un pārmantojamība	Katru gadu
	Sēlijas kultūras kanona veidošana	Vienota Sēlijas kultūrtelpa, tās unikālās vērtības; Sēlijas kultūras eksporta potenciāls	Vienu reizi stratēģijas īstenošanas laikā
	Sēlijas NKM elementu atklāšana un atbalsts kopienu mēroga kultūrtelpu veidošanai	Vienota Sēlijas kultūrtelpa, tās unikālās vērtības; Sēlijas kultūras eksporta potenciāls	Pastāvīgi, nepārtraukti

Latviešu vēsturisko zemju un kultūrtelpu attīstības plāns	Plānā iekļautie pasākumi (sk. pielikumu “Latviešu vēsturisko zemju un kultūrtelpu attīstības plāns 2022.-2027.gadam” - projekts) ³	Veicināt latviešu vēsturisko zemju iedzīvotāju kopējo apziņu, identitāti un piederību Latvijai un garantēt latviešu vēsturisko zemju kultūrvēsturiskās vides un kultūrtelpu saglabāšanu un ilgtspējīgu attīstību.	Plānā paredzētajos termiņos un regularitātē
Vietējās rīcības grupas (VRG)	Saskaņota SVVA stratēģiju un rīcības plānu virzība	Vienots stratēģiskais redzējums LEADER finansējuma ieguldījumam visā Sēlijas teritorijā	Stratēģiju veidošanas un īstenošanas laikā
Sēlijas NVO, Viedie ciemi, un kopienu sadarbības tīkls “Sēlijas salas”	Horizontālās sadarbības nodrošināšana (detalizēti - sk. sadaļu “Dzīvā Sēlija”)	Saliedēta, aktīva, atvērta un kompetenta Sēlijas pilsoniskā sabiedrība; Vienota kultūrtelpa; (detalizēti - sk. sadaļu “Dzīvā Sēlija”)	Pastāvīgi, nepārtraukti

M2 Liela Sēlija

Šai sadaļā ietvertas Sēlijas vēsturiskās zemes saturiskā, intelektuālā un ekonomiskā paplašinājuma darbības, kas sniedz risinājumus iedzīvotāju skaita samazinājumam un identificētajam intelektuālo resursu trūkumam.

Paplašinājums šādā kontekstā līdz šim nav mērķtiecīgi izskatīts, tas nav pat identificēts kā nozīmīgs resursu avots teritorijas attīstībai.

Viedā reģiona stratēģijas īstenošanas periodā ir veicamas šādas darbības:

Sēlijas diasporas apzināšana un aktivizēšana

Darbība ietver gan „iekšējo”, Latvijas teritorijā esošo, gan „ārējo” diasporu, tā paredz:

- Palielināts informācijas apjoms Latvijas sabiedriskajos medijos, akcentējot pozitīvo un lietišķo informāciju;
- Informācijas plūsmas nodrošināšana latviešu diasporas medijos;
- Ciešu kontaktu veidošana un uzturēšana ar Sēlijas diasporas pārstāvjiem gan NVO un kopienu, gan pašvaldību līmenī;

³ Pielikums “Latviešu vēsturisko zemju un kultūrtelpu attīstības plāns 2022.-2027.gadam” - projekts

- Sēlijas diasporas potenciāla apzināšana, identificējot tos cilvēkresursus, kuru reģionā būtiski trūkst. Šo cilvēku iesaiste ar viņu profesionālo sfēru saistītos pētījumos, uzņēmējdarbības, izglītības, kultūras, pilsoniskās sabiedrības aktivitātēs, tādējādi stiprinot piederības sajūtu Sēlijai;
- „Sēlijas vēstnieku” programmas izveide, uzrunājot sabiedrībā populāras personas kļūt par vēstniekiem gan Latvijā, gan ārvalstīs;
- Sadarbības stiprināšana ar augstākās izglītības iestādēm, piedāvājot prakses vietas, pētījumu platformas, u.c.
- Atbalsta pasākumi uzņēmējdarbības attīstībai, dzīvesvietu, attālināto darbavietu izveidei Sēlijā.

Šīs darbības veiksmīgai īstenošanai izšķiroši svarīga ir Sēlijas vēsturiskās zemes vienotas identitātes uzturēšanā gan praksē, gan informatīvajā telpā. Teritorijas pievilcības vairošana, pozitīvā tēla izcēlums. Ir nepārprotami jāapzinās, ka teritorijas tēls ir sociāla un ekonomiska vērtība.

„Neviens nevēlas būt dzimis un audzis „nekurienes vidū”. Es beidzot varu skaidri pateikt, ka esmu no Sēlijas. No īpašas zemes ar savu kultūru, tradīcijām, dzīvesveidu,” pēdējo gadu laikā bieži atzīmē jaunieši.

Ļoti efektīvu piemēru šai jomā demonstrē Bebrenes pagasta pārvalde. Tā, piemēram, mājaslapu www.manabebrene.lv ir izveidojis un uztur bebrenietis, kurš šobrīd dzīvo Kauņā. Šie darbi tiek veikti brīvprātīgi, bez samaksas. Tāpat šai pagastā tiek apzināti pārdodamie īpašumi, pārvalde izplata informāciju par to, kādas mājas pagastā ir iespējams iegādāties, turot rūpi par to, lai īpašumi nonāktu to cilvēku rokās, kuri šeit dzīvos, veidos savu uzņēmējdarbību. Piemēru, kad tieši uz Bebreni pārceļas gan bijušo iedzīvotāju pēcteči, gan aktīvi cilvēki, kuriem radniecīgu saišu ar šo pagastu nav, ir pietiekami daudz. Atzinīgi vērtējama ir arī pagasta iniciatīva 18.novembra svētkos sveikt gan jaundzimušos, gan jaunienācējus. Darbības neprasa papildus finansējumu, tikai mērķtiecīgu apziņu par saiknes uzturēšanu ar savu diasporu, kā arī vietas pievilcības demonstrēšanu potenciālajiem jaunienācējiem.

Starptautiskās sadarbības attīstība, tās platformas paplašināšana

Starptautiskās sadarbības attīstībai pieejamie būtiskākie finanšu instrumenti ir definēti šīs Stratēģijas sadaļā „Iniciatīvas un instrumenti”, taču paplašinājuma resursu kontekstā vēlamies akcentēt atsevišķas komponentes, kas rada pozitīvu ietekmi uz Stratēģijas prioritāro jomu: „Izglītības prestiža paaugstināšana, kvalitatīvas izglītības, tai skaitā mūžizglītības pieejamība reģionā.”

Sēlijai aktuālās starptautiskās sadarbības komponentes ir:

- Dažādu vecuma un sociālo grupu iedzīvotāju apmācības, tai skaitā – pieredzes apmācības, pieredzes pārņemšana. Apzinoties to, ka Sēlijā viens no būtiskākajiem attīstības virzītājiem ir NVO sektors un lauku kopienas, ir jāapzinās arī tas, ka šo kopienu aktīvisti ir cilvēki, kuri uzņēmušies ļoti lielu un daudzveidīgu brīvprātīgā darba apjomu. Arī cilvēki, kuriem nav bijis laika vai

- iespēju nedz iegūt akadēmisko izglītību, nedz ceļot un mācīties praksē. Secīgi, iesaistot starptautiskās sadarbības aktivitātēs plašāku aktīvās sabiedrības loku, tiek paaugstināta sabiedrības kopuma kapacitāte un pilsoniskās kompetences; pieaug sabiedrības kvalitāte kopumā;
- Pašvaldību un plānošanas reģionu starptautiskās sadarbības aktivitāšu ietvaros ietverama aktīva pilsoniskās sabiedrības līdzdalība; mazināms šīs sadarbības formālais, tikai vadības līmeni aptverošais raksturs;
 - Aktualizējams starptautiskās sadarbības virziens „Brauc uz Sēliju”, izceļot Sēlijas vēsturiskās zemes specifiskās vērtības;

Valsts līmeņa pārstāvniecības paplašināšana

Lai Sēlijas vēsturiskās zemes saturiskā, intelektuālā un ekonomiskā paplašināšanās kļūtu stratēģiski nozīmīga un ietekmīga, izšķiroši svarīga ir tās ietekmes paplašināšana un nostiprināšana Latvijas valsts līmenī. Būtībā, šī ir pati nozīmīgākā paplašināšanās darbība.

Analizējot Sēlijas pārstāvību valsts lēmējvarā un izpildvarā, tai skaitā administratīvajās struktūrās, nākas secināt, ka:

LR 14.Saeimā no Sēlijas vēsturiskās zemes ir ievēlēta viena deputāte – Līga Kļaviņa/ZS, kuras deklarētā dzīvesvieta ir Ābeļu pagasts;

Nav nevienas valsts pārvaldes institūcijas, kapitālsabiedrības, aģentūras, kuras darbība būtu adresēta tikai Sēlijas vēsturiskās zemes attīstībai;

Vienīgais tikai Sēlijas vēsturiskajai zemei adresētais finanšu instruments ir Sēlijas Kultūras programma, kuras apjoms 2024.gadā sastādīja EUR 90 000.00.

Neviens no minētajiem faktiem nav proporcionāli atbilstošs nedz Sēlijas teritorijai, nedz iedzīvotāju skaitam, samērojot to ar Latvijas teritorijas un iedzīvotāju skaita kopumu. Disonanse uzskatāmi demonstrē tieši valsts līmeņa atbildīgo institūciju un definēta finansējuma trūkumu.

Lai minēto disonansi mazinātu, Sēlijas pilsoniskās sabiedrības, uzņēmējdarbības jomas un pašvaldību darbības ietvaros ir īstenojamas šādas iniciatīvas:

- Stiprināma Sēlijas darbojošos mediju telpa, paaugstināma to kapacitāte un kvalitāte, nodrošinot kvalitatīvu ziņu plūsmu gan no pašvaldības, gan NVO sektora;
- Ar pašvaldību budžeta līdzekļiem atbalstāmi mediju, ziņu portāli, kas nodrošina vienotu informācijas plūsmu par Sēlijas vēsturisko zemi. Atzīmējams tas, ka šobrīd vienīgais šāds portāls ir mājaslapa www.selija.com, ko uztur nevalstiska organizācija – Kopienas sadarbības tīkls „Sēlijas salas”;
- Stiprināma pilsoniskā aktivitāte un kompetence, palielinot aktīvo vēlētāju skaitu Sēlijas teritorijā;

- Papildus uzmanība veltāma Sēlijas austrumu daļas kopienām ar daudznacionālu iedzīvotāju sastāvu, sekmējot šo cilvēku piederības sajūtas Sēlijai pieaugumu;
- Veidojama spēcīga, kompetenta „Sēlijas balss”, ietverot gan pašvaldību, gan pilsoniskās sabiedrības pārstāvjus; lobījs vēsturiskās zemes interešu pārstāvībai valsts līmenī;
- Nozaru ministrijas, valsts institūcijas uzstājīgi aicināmas organizēt izbraukuma sēdes ne tikai valstpilsētās, bet arī Sēlijas lauku teritorijās, mazpilsētās;
- Izstrādājams valsts pārvaldes darbiniekiem adresēts apmācību kurss, paredzot tā īstenošanas vietas Sēlijas teritorijā. Kursā ietverami lauku attīstības prakses, kopienu veidošanās, mazās uzņēmējdarbības un sociālo inovāciju jautājumi, kā svarīgāko tēmu paredzot visu šo komponentu darbību Sēlijas teritorijā.

Nepieciešamās valsts līmeņa darbības:

1. **Atsevišķa Sēlijas vēlēšanu apgabala izveide, lai nodrošinātu adekvātu vēsturiskās zemes pārstāvību lēmējvarā;**
2. **Specializētas valsts institūcijas, rekomendējoši, Sēlijas attīstības aģentūras, izveide, lai nodrošinātu koordinētu darbību īstenošanu infrastruktūras sakārtošanas, ekonomiskās attīstības, dabas resursu saglabāšanas, kultūras un tūrisma jomās;**
3. **Sēlijai veltītu raidījumu izveide Latvijas sabiedriskajos medijos, reģiona aktuālo ziņu plūsmas nodrošināšana šajos medijos.**

M3 Plaša Sēlija

Šai sadaļā izceltas Sēlijas vēsturiskās zemes ciešās vēsturiskās un ģeogrāfiskās saiknes ar Lietuvas teritoriju.

[https://lv.wikipedia.org/wiki/S%C4%93lija_\(zeme\)#/media/Att%C4%93ls:Selija_min_max.jpg](https://lv.wikipedia.org/wiki/S%C4%93lija_(zeme)#/media/Att%C4%93ls:Selija_min_max.jpg)

Attēlā iezīmēts vēsturiskais sēļu cilšu apdzīvotības areāls, uzskatāmi demonstrējot to, ka lielākā daļa šī areāla šobrīd ietilpst Lietuvā. Daļa skar arī Baltkrievijas pierobežas

teritorijas, taču šai gadījumā sadarbību nav iespējams prognozēt kaimiņvalstī pastāvošās politiskās situācijas dēļ.

Taču sadarbība ar Lietuvu ir izšķiroši svarīga šādu iemeslu dēļ:

- Paplašinās sēļu kultūrvēsturiskā mantojuma izpētes lauks, sniedzot salīdzinājuma un analīzes iespējas;
- Paplašinās mūsdienu kultūras tradīciju apmaiņas un bagātināšanās iespējas;
- Pieaug kopienu un NVO, kā arī pašvaldību līmeņa horizontālās sadarbības partneru skaits, tādējādi stiprinot sadarbības tīklu kapacitāti;
- Paveras iespējas vienotai plašāka reģiona identitātes veidošanai un popularizēšanai, tādējādi pozicionējot Sēlijas produktus, pakalpojumus, kultūras mantojumu jau starptautiskā līmenī.

Pašvaldību līmeņa sadarbības projekti ar Lietuvu ir tikuši realizēti regulāri, un tie norisinās joprojām. Tāpat ir īstenoti VRG pārrobežu sadarbības projekti.

Aspekts, kas nav pietiekami izmantots, un kam pievēršama pastiprināta uzmanība Sēlijas Viedā reģiona stratēģijas īstenošanas laikā, ir sadarbības veidošana lokālo NVO, kopienu, interešu grupu līmenī, veidojot cilvēciskās saiknes, iepazīstot darbības metodes tieši vietējā līmenī.

„Tas, ko tu pazīsti, tas ir tuvs,“ saka Subates kultūras nama vadītāja Gunta Okmane.

Tas, kas ir tuvs, kļūst sasniedzams saturiski, mentāli, ģeogrāfiski. Tas kļūst aktīvs un aizvien biežāk veido mūsu ikdienas daļu, radot Sēlijas vēsturiskās zemes paplašinājumu.

Sadarbības stiprināšanai ar Lietuvu ir ņemami vērā gan objektīvie faktori, gan iedzīvotāju priekšstati. Kā objektīvie faktori noteikti minami:

- Lietuvas teritorijā ir labāka ceļu infrastruktūra. Savienojumi ar Lietuvu no Latvijas puses bieži vien ir kritiskā stāvoklī;
- Lietuvas Augštaitijas daļā ir izteikti labāk attīstīta tūrisma un rekreācijas infrastruktūra, pieejamāki servisi;
- Latvijas robežas tuvumā esošās Lietuvas pilsētas, neraugoties uz nelielo iedzīvotāju skaitu (Zarasi, Duseti, Rokišķi) ir ar sakārtotāku vidi, lielāku pakalpojumu pieejamību, bagātāku kultūras piedāvājumu, salīdzinot ar Latvijas pierobežas pilsētām.

Sēlijas iedzīvotāju priekšstatos un tradīcijās dominē virziens „uz Lietuvu.” Lielā mērā tas ir pamatots ar objektīvajiem faktoriem, taču būtisku iesaisti rada arī emocionālie, priekšstatos balstītie faktori, kā, piemēram:

- Lietuvā viss ir lētāks, un visa tur ir vairāk. Šis priekšstats zināmā mērā saglabājies vēl no PSRS laikiem;
- Un tās ir ārzemes!

Dzīvei Sēlijā kā priekšrocība tiek uzskatīts Lietuvas robežas tuvums, taču – kā izbraukšanas mērķis, nevis kā teritorijas vienotības, ietekmes paplašināšanas, ienākošā tūrisma un ekonomiskās izaugsmes komponente.

Viedā reģiona stratēģijas īstenošanas periodā šo paradigmu ir nepieciešams lauzt, izteikti pastiprinot kustības virzienu Lietuva – Latvija.

Tā īstenošanai izmantojami šādi instrumenti:

Oriģinālas iniciatīvas, kas izstrādātas Latvijā, tai skaitā Sēlijā, taču Lietuvas teritorijā nav ieviestas, piemēram:

- Akcija „Mājas kafejnīcu dienas”;
- Viedo ciemu kustība;
- Pirmskristietības perioda kultūrvēsturiskais mantojums kā bāze kultūras iniciatīvām;
- Metodiskais materiāls „Zemes zīmols/ Rebranding Selonia”, kas ietver specifisku pieredzes apmaiņas piedāvājumu arī lietuviešu valodā⁴

Sēlijas VRG starptautiskās sadarbības projekti, kas demonstrē Latvijas specifiskās vērtības, veido ciešu sadarbību starp kopienām un veicina pieredzes apmaiņu.

Lokāla, kopienu līmeņa sadarbības projekti un akcijas kultūras, mūžizglītības, sociālā darba, vides labiekārtošanas jomās, iesaistot gan Latvijas, gan Lietuvas pārstāvjus.

Informācijas, tūrisma materiālu pieejamība lietuviešu valodā.

Pierobežas infrastruktūras, tai skaitā ceļu infrastruktūras sakārtošana. Šī darbība ir attiecināma uz valsts un pašvaldību funkcijām. Nepastāvot vienotai valsts institūcijai, piemēram, Sēlijas Attīstības aģentūrai, nav nodrošināts vienots skatījums uz Sēlijas pierobežas problemātiku, un visas darbības, kas tiks veiktas, izmantojot pilsoniskās sabiedrības, NVO, pašvaldību resursus, saskarsies ar būtiskiem riskiem valstiska skatījuma trūkuma rezultātā.

Papildus tieši Sēlijas kontekstam, valsts un pašvaldību institūcijām ir rekomendējams apgūt un pielietot Lietuvas pieredzi pierobežas apdzīvoto vietu infrastruktūras izveidē un dzīvotspējas uzturēšanā. Šis aspekts ir izteikti aktuāls esošajā drošības situācijā; pierobežas teritoriju drošība neaprobežojas tikai ar Krievijas un Baltkrievijas tiešajām robežām.

Mērķtiecīgi un aktīvi izmantojot Plašās Sēlijas konceptu, būtiski mazināsies šādas teritorijas SVID identificētās būtiskākās problēmas:

- Pētniecības materiālu trūkums – visos līmeņos, attiecībā uz faktiski visiem vēstures periodiem;

⁴ https://selija.com/wp-content/uploads/2024/07/Rebranding_Selonia_ENG.pdf
<https://selija.com/plano/turisma-materiali-kartes/>

- Kvalificētu speciālistu, cilvēkresursu trūkums, sevišķi pašvaldību, mediju vides, kultūras, pētniecības jomās.

Nepieciešamās valsts līmeņa darbības:

- **Pierobežas infrastruktūras uzlabošana, ietverot gan ceļu infrastruktūras, gan publiskās ārtelpas uzlabojumus;**
- **Sēlijas ekonomiskās attīstības programmas ar tai deleģētu finansējumu, izstrāde un īstenošana, akcentējot pakalpojumu, servisu, vietas pievilcību palielinošu objektu izveidi tieši Lietuvas pierobežā;**
- **Atbalsta programmas kopienu pārrobežu iniciatīvām izstrāde, paredzot atbalstu neliela apjoma kopienu projektiem abās robežas pusēs.**

M4 Dzīva Sēlija

Jebkuras teritorijas dzīvības nodrošinātāji un, vienlaikus, lielākie resursi ir cilvēki ar to vēlni, spēju un kompetencēm piepildīt savas ekonomiskās, drošības, sociālās, komunikācijas un kultūras vajadzības. Ņemot vērā administratīvo un valsts infrastruktūras situāciju, Sēlijas vēsturiskajā zemē horizontālā sadarbība ir īpaši svarīga, tā tiek mērķtiecīgi attīstīta un kopta. Tieši horizontālā sadarbība ir katalizējusi vairākus procesus Sēlijā, kuru rezultātā iespējams runāt par Sēlijas identitāti, pilsonisko sabiedrību un atpazīstamību.

Gaita un vektori

Kopš 2017. – 2019. gada, kad mērķtiecīgi tika sākta veidot tobrīd 17 starpkopienas sadarbība, iekļaujot kopienas no pašreizējām Augšdaugavas, Aizkraukles un Jēkabpils novadu teritorijām, tieši cilvēku, kopienu un NVO sadarbības rezultātā aizvien tiek radīti inovatīvi pilsoniskās sabiedrības izaugsmes instrumenti un metodes, kas tiek pielietoti ne tikai Sēlijā, bet arī citos Latvijas lauku reģionos. 2024. gadā radīts metodiskais materiāls, kas apkopo horizontālās sadarbības principus un praksi reģiona pārveidošanā, izveidojot arī pieredzes apmācību programmu ārvalstu PSO auditorijai⁵.

Sēlijas sabiedrības horizontālās sadarbības intensitāte un kvalitāte šobrīd un arī turpmāk būs atkarīga no vairāku sadarbības jomu un līmeņu koordinēšanai pieejamo resursu apjoma, kā arī koordinējošo organizāciju saskaņotas darbības, nodalot vai apvienojot horizontālās sadarbības jomas.

Horizontālā sadarbība – virzītāji

Sēlijā horizontālās sadarbības veidošanas un uzturēšanas funkcijas veic vairākas NVO, atbilstoši to darbības specifikai un pieejamiem resursiem. Atzīmējams, ka liela nozīme ir horizontālajai sadarbībai visas vēsturiskās zemes robežās, neatkarīgi no administratīvajām plānošanas reģionu un pašvaldību teritorijām vai vietējo rīcības grupu – Lauku partnerību darbības teritorijām.

⁵ Pielikums "Metodiskais materiāls "Sēlijas zemes zīmols"", "Lauku partnerība Kaimiņi", 2024. gads.

Sēlijas unikālais, inovatīvais risinājums horizontālās sadarbības nodrošināšanai ir biedrība “Kopienu sadarbības tīkls “Sēlijas salas””, kuras darbības teritorija ir visa Sēlijas vēsturiskā zeme robežās, kādas tās noteiktas “Latviešu vēsturisko zemju likuma” 1. pielikuma 5. punktā⁶ un galveno mērķa grupu ikvienai darbībai: Sēlijas lauku kopienas, kopienu aktīvisti, līderi un mazās, vietējās NVO.

Vietējās rīcības grupas (VRG) horizontālo sadarbību var veicināt ar LEADER programmas finanšu instrumentiem SVVA stratēģiju ietvaros, taču to darbību, lielākoties, ierobežo noteiktās darbības teritorijas. VRG, kuru darbības teritorija ir arī Sēlijas vēsturiskās zemes daļā, veidojot savas SVVA stratēģijas, lielu vērību piegriež iespējamiem starpteritoriālajiem projektiem, kas ļauj attīstīt horizontālo sadarbību, izejot ārpus tiešās darbības teritorijām. VRG nodrošina arī pieredzes apmaiņas un sakaru veidošanos starp partnerību teritoriju uzņēmējiem, kopienām un NVO.

Horizontālās sadarbības NVO līmenī rezultātā Sēlijā atrasts inovatīvs risinājums “Vēsturisko zemju kultūras programmas” ieviešanai Sēlijā – Sēlijas kultūras programmu veido un īsteno 2 NVO konsorcijs: biedrība “Lauku partnerība Kaimiņi” un biedrība “Kopienu sadarbības tīkls “Sēlijas salas””.

Horizontālo sadarbību, kas virza identitātes veidošanas, pilsoniskās līdzdalības procesus, inovatīvu līdzdalības rīku veidošanu un testēšanu, vizionēšanu, kā arī pilsonisko kompetenču praksi, Sēlijā īsteno biedrība “Ūdenszīmes”.

Iniciatīvas un instrumenti stratēģijas prioritāro jomu virzībai

2023.gadā izstrādātajā dokumentā „Sēlijas vēsturiskās zemes SVID analīze un situācijas novērtējums” ir izvirzītas šādas prioritārās jomas:

1. Risinājumi Valsts akciju sabiedrību un kapitālsabiedrību taisnīgiem ieguldījumiem Sēlijas vēsturiskās zemes teritorijā, apturot tās depopulāciju un dzīves kvalitātes pazemināšanos;

2. Risinājumi teritorijas iekšējai drošībai, kā arī ES ārējās robežas drošībai. Jau sākotnējā līmenī veidojams kooperācijas modelis ar militārā poligona „Sēlija” struktūrām;

3. Izglītības prestiža paaugstināšana iedzīvotāju vērtību sistēmā, kvalitatīvas izglītības, tai skaitā mūžizglītības pieejamība reģionā. Pašvaldības speciālistu kvalifikācijas un vispārējo zināšanu līmeņa celšana;

4. Pētniecības institūciju, augsta līmeņu profesionāļu, augstākās izglītības iestāžu iesaiste pētījumu un publikāciju izstrādē par Sēlijas vēsturisko zemi, kā arī augstvērtīgas materiālās un nemateriālās kultūrvides veidošanā;

⁶ “Latviešu vēsturisko zemju likums” <https://likumi.lv/ta/id/324253-latviesu-vesturisko-zemju-likums>

5. Publiskās pārvaldes struktūru un Sēlijas vēsturiskās zemes pilsoniskās sabiedrības sadarbības modeļu saskaņošana un iespējama tuvināšana, respektējot šī reģiona tradicionālās sadarbības formas, kas efektīvi funkcionē horizontālā, līdzvērtīgā līmenī, taču veido nepietiekamu saskarsmi ar publiskās pārvaldes vertikālajām struktūrām.

Apzinoties to, ka stratēģijas īstenošanas ietekme uz minētajām jomām var būt salīdzinoši neliela, tās efektivitātes paaugstināšanai tiek piedāvātas iniciatīvas un instrumenti, kurus pielietojot, ar nelieliem resursiem iespējams panākt maksimāli labāko rezultātu.

Prioritāro jomu attīstītība tiek izskatīta, apzinot un akcentējot valsts un ES mēroga iniciatīvas, kā arī risinājumam pieejamos instrumentus. Kā instrumenti tiek definētas atbalsta programmas ar pieejamu finansējumu, šai kontekstā izceļot Sēlijas vēsturiskajai zemei izšķiroši svarīgos, kā arī vēl nepietiekami izmantotos instrumentus. Iniciatīvas, savukārt, ietver domāšanas un rīcības modeļus, kam ir potenciāls ģenerēt resursu avotus gan finanšu, gan sociālā kapitāla jomās. Šai sadaļā neliela uzmanība pievērsta valsts un pašvaldību budžeta līdzekļiem, pievēršot uzmanību nepieciešamībai paplašināt resursu avotu loku.

Analīzē tiek piedāvāta katras iniciatīvas ietvaros veicamās darbības, kā arī to prognozētā ietekme uz stratēģijā izvirzītajām prioritārajām jomām. Norādītas Sēlijas īpašās resursu kopas, jeb „Zelta kārtis”, kas izmantojamas katras iniciatīvas ietekmes pastiprināšanā.

Vieduma komponentes iniciatīvu pielietojumā:

- **Zināšanas.** Sekot globālajām iniciatīvām, kustībām un to ietekmei; identificēt Sēlijas vēsturiskajai zemei piemērotākās to izpausmes. Apzināties to, ka jebkura ES līmeņa iniciatīva Latvijas lauku reģionos kļūs aktuāla četrus līdz piecu gadu laikā, un, jo ātrāk mēs ar to būsime iepazīnušies, jo operatīvāk spēsim izmantot tās sniegtās iespējas;
- **Sazemējums.** Spēt izprast iniciatīvas racionālo pienesumu konkrētajai teritorijai, pielietot to nelielā mērogā, rēķinoties ar vietējiem resursiem un situāciju;
- **Līdzsvars.** Izprast iniciatīvas ietekmes mērogu, salāgot to ar tradicionālo, jau esošo vērtību izmaiņām. Novērtēt šo izmaiņu pozitīvos un negatīvos efektus;
- **Domāšanas un rīcības modelis** vispirms. Resursu avoti tam seko.

Iniciatīvas

Pilsoniskās sabiedrības kvalitatīva izaugsme

Šī ir prioritārā Viedā reģiona stratēģijas iniciatīva, ņemot vērā to, ka pati stratēģija ir balstīta pilsoniskās sabiedrības resursos un potenciālā. Spēcīga, izglītota pilsoniskā sabiedrība spēj pozitīvi ietekmēt visas prioritārās jomas, veidojot mērķtiecīgu dialogu gan ar valsts pārvaldi un valsts kapitālsabiedrībām, gan ar pašvaldībām un pētniecības institūcijām. Pilsoniskā sabiedrība formē iedzīvotāju pieprasījumu, uztur tā aktualitāti, palielina reģiona politisko pārstāvniecību visos līmeņos. Šī ir nespecifiskā, horizontālā

iniciatīva, kas ietver un audzē visas pārējās. Attiecīgi, šīs iniciatīvas īstenošanā ir izmantojami visplašākie resursi – pašvaldību, valsts, ES finanšu avoti. **Lai nodrošinātu pozitīvas pārmaiņas definēto prioritāro jomu kontekstā, ir izšķiroši svarīgi akceptēt kvalitatīvu pilsoniskās sabiedrības izaugsmi kā atslēgas iniciatīvu Sēlijas vēsturiskās zemes teritorijā.**

Piemērs: Sēlijas XI kongresa organizācija. 2024.gada 5.oktobrī norisināsies XI Sēlijas kongress, to rīko piecas nevalstiskās organizācijas: „Stendera biedrība”, „Sēlijas asociācija”, „Kopienas sadarbības tīkls „Sēlijas salas””, „Sēļu klubs”, „Ūdenszīmes”. Iepriekšējos 10 kongresus ir organizējušas pašvaldības, to apvienības, Zinātņu akadēmija. Kongresu norisēm ir izmantoti valsts un pašvaldību budžeta līdzekļi. XI kongresa norise tiek nodrošināta tikai no NVO piesaistītā finansējuma. Nepastāvot spēcīgām pilsoniskās sabiedrības organizācijām, Sēlijas kongresu tradīcija tiktu pārtraukta.

Ietekme uz prioritārajām jomām

Prioritārā joma	Iniciatīvas ietvara darbības	Iniciatīvas ietekme
Valsts akciju sabiedrību un kapitālsabiedrību taisnīgi ieguldījumi Sēlijas vēsturiskās zemes teritorijā.	Datu apkopojuma veidošana, vienotas platformas ar Sēlijas pašvaldībām izveide; interešu pārstāvība valsts līmenī; publikāciju, viedokļu rakstu sagatavošana.	Neliela
Teritorijas iekšējā drošība	Sadarbības nodrošināšana starp organizācijām, kopienām, uzņēmējiem; izpratnes paaugstināšana par pilsoniskās sabiedrības lomu iekšējās drošības uzlabošanā; nacionālās integrācijas pasākumi; medijpratības aktivitātes; operatīvās informācijas nodrošinājums; drošības struktūru pārklājums, tā nodrošinājuma pieprasījums valsts un pašvaldību struktūrām.	Būtiska
Izglītības prestiža paaugstināšana, kvalitatīvas izglītības, tai skaitā mūžizglītības pieejamība reģionā.	Pilsoniskās sabiedrības ietekme uz vispārējās izglītības nodrošinājumu ir pastarpināta, neliela. Ir iespējamās kampaņas, sabiedrības viedokļa paušana valsts pārvaldei un pašvaldībām. Attiecībā uz izglītības prestiža paaugstināšanu ietekme ir būtiska. Kvalificētas	Vidēja

	nodarbinātības, attālinātā darba popularizēšana. Mūžizglītības pasākumu organizēšana dažādām sabiedrības grupām. Valsts institūciju iesaiste mūžizglītības pasākumu nodrošinājumā Sēlijā.	
Pētniecības institūciju, augstākās izglītības iestāžu iesaiste pētījumu un publikāciju izstrādē.	Projektu, kas paredz pētniecības institūciju iesaisti, izstrāde. Sadarbība ar augstākās izglītības iestādēm, prakses vietu, potenciālo darbavietu radīšana. Iespēju demonstrēšana šādām prakses vietām. Materiālu sniegšana publikācijām, sadarbības veidošana ar pētniecības institūcijām. Ierosinājumu sagatavošana pašvaldību un plānošanas reģionu projektiem un attīstības plānošanas dokumentiem.	Būtiska
Publiskās pārvaldes struktūru un pilsoniskās sabiedrības sadarbības modeļu saskaņošana.	Sadarbības modeļu izstrāde, to iesniegšana institūcijām. Izstrādāto modeļu lobījs ilgtermiņā. Diskusiju organizēšana visos pārvaldes līmeņos. Plaisas mazināšana starp valsts pārvaldi un pilsonisko sabiedrību, organizējot seminārus, apmācības šai mērķa grupai.	Vidēja

„Zelta kārtis” iniciatīvas spožumam:

Iedzīvotāju spējas pašorganizēties nelielu kopienu un sociālo formējumu līmenī;

Spēcīga neatkarības, pašpietiekamības izjūta, lepnums un patstāvība; gatavība izšķirties par labu ētiskajām vērtībām, zaudējot sadzīviskās ērtības.

Viedo ciemu kustība.⁷

Viedo ciemu kustība ir ES iniciatīva, kas pēdējo gadu laikā paplašinās gan ģeogrāfiski, gan tematiski. Tā parādās jaunattīstības valstīs un sāk aptvert pilsētu teritorijas, formējot apkaimju apvienības.

⁷ <https://www.laukutikls.lv/nozares/viedie-ciemi/raksti/latvijas-viedas-lauku-kopienas-eiropas-savienibas-karte-pievienojies>
<https://www.laukutikls.lv/nozares/viedie-ciemi/raksti/kas-ir-viedais-ciems-un-kadas-ir-ta-pazimes>
<https://www.smart-village-network.eu/network>
<https://laukuforums.lv/lv/archives/16333>

Viedo ciemu kustība ir Sēlijai dabiski piemērota, lielā mērā tā mazina reti apdzīvotās teritorijas, trūcīgās infrastruktūras un slikto autoceļu savienojumu efektus.

Iniciatīva izceļama saistībā ar tās ideoloģiju, kas mudina kopienu iedzīvotājus apzināt savus resursus, stratēģiski domāt un plānot savas apdzīvotās vietas perspektīvu; izcelt tieši sev raksturīgos inovatīvos risinājumus. Tāpat tā sniedz plašu starptautiskās sadarbības platformu, zināšanu un pieredzes apmaiņas iespējas.

Viedo ciemu iniciatīvas jomā Sēlijas vēsturiskā zeme ir viena no Latvijas aktīvākajām teritorijām, un šis apstāklis jau ir ģenerējis resursus iniciatīvas attīstībai. Tā ir sevi pierādījusi kā perspektīva, un noteikti ir turpināma nākamajos piecos gados.

Viedo ciemu kustība rada pozitīvas izmaiņas lokālā un koncentrētā formā, arī to sākotnējā ietekme ir lokāla. Taču, pieaugot Viedo ciemu skaitam teritorijā, arī izmaiņas iegūs reģionāla mēroga ietekmi.

Piemērs. Sēlijas teritorijā informācija par šo iniciatīvu tiek sniegta jau no 2018.gada, un, Latvijas Lauku forumam uzņemoties Viedo ciemu kustības koordināciju Latvijā, 2021.gadā trīs Sēlijas ciemati iegūst Viedā ciema statusu. 2024.gadā tie ir jau pieci ciemati, kas atrodas nelielā attālumā viens no otra. „Sēlijas Viedo ciemu puduris” tiek atzīmēts kā fenomens Latvijas mērogā. Savlaicīga iniciatīvas popularizēšana, kā arī atbalsta pasākumu nodrošinājums kopienām, ir radījis visus priekšnoteikumus Viedo ciemu iniciatīvas vispozitīvākajām izpausmēm Sēlijā.

Šai gadījumā, iniciatīva jau ir ģenerējusi resursus - Viedie ciemi uzņem pieredzes apmaiņas grupas, kas ir apmaksāts pakalpojums, kā arī ietver iespēju vietējo ražojumu realizācijai. Tāpat Sēlijas Viedie ciemi stāsta par savu pieredzi citu reģionu semināros, apmācībās. Un arī šis veids ienes ciematos gan finanšu, gan zināšanu, gan atpazīstamības resursus.

Ietekme uz prioritārajām jomām

Prioritārā joma	Iniciatīvas ietvara darbības	Iniciatīvas ietekme
Valsts akciju sabiedrību un kapitālsabiedrību taisnīgi ieguldījumi Sēlijas vēsturiskās zemes teritorijā.	Konkrētās apdzīvotās vietas situācijas analīze un mērķtiecīgs pasniegums, pamatojot nesaderību starp teritorijā iegūtajiem un ieguldītajiem resursiem. Konkrētu, lokālu trūkumu, kas būtiski samazina iedzīvotāju dzīves kvalitāti, izgaismošana.	Neliela
Teritorijas iekšējā drošība	Viedā ciema iekšējās drošības sistēmas izveide. Lokālās darbības – kaimiņu atbildība, saziņas kanāli, kas informē par drošības riskiem. Īslaicīgi	Vidēja

<https://www.smartvillagemovement.org/>

	risinājumi krīzes gadījumiem, informācija par ciematā esošo materiāli tehnisko nodrošinājumu(tehnika, ģeneratori, laivas, u.c.)	
Izglītības prestiža paaugstināšana, kvalitatīvas izglītības, tai skaitā mūžizglītības pieejamība reģionā.	Viedo ciemu kustība pēc būtības ietver ļoti nozīmīgu mūžizglītības komponenti. Tā paredz plānošanas prasmju, digitālo prasmju, kritiskās domāšanas attīstību neatkarīgi no iedzīvotāju vecuma vai sociālā stāvokļa. Lokāla līmeņa izglītības iniciatīvas, balstītas katra Viedā ciema specifiskā – daba, uzņēmējdarbība, kultūra, vēsture, tūrisms, u.c. Minēto iniciatīvu piedāvājums kā pakalpojums citām kopienām, NVO.	Vidēja
Pētniecības institūciju, augstākās izglītības iestāžu iesaiste pētījumu un publikāciju izstrādē.	Viedais ciems – platforma vietēja mēroga inovācijām. Projektu izstrāde, piesaistot augstākās izglītības iestādes, pētniecības institūcijas. Ciema teritorijas piedāvājums lauka pētījumu veikšanai, definējot kopienai aktuālās pētījumu tēmas.	Vidēja
Publiskās pārvaldes struktūru un pilsoniskās sabiedrības sadarbības modeļu saskaņošana.	Lokāla līmeņa risinājumi. Viedā ciema attīstības plāns, kas ietver sadarbību ar pašvaldību iespējami efektīvā veidā. Pārdomāts funkciju dalījums. Viedā ciema statusa prestiža pielietojums sadarbības veidošanā ar pašvaldību.	Neliela

„Zelta kārtis” iniciatīvas spožumam:

Iedzīvotāju spējas pašorganizēties nelielu kopienu un sociālo formējumu līmenī;

Spēcīga neatkarības, pašpietiekamības izjūta, lepnums un patstāvība; gatavība izšķirties par labu ētiskajām vērtībām, zaudējot sadzīviskās ērtības;

Iedzīvotāju vairākuma izkoptā skaistuma izjūta un gaume, kas ir nolasāma ainavā un viensētu iekārtojumā;

Spēja radīt tūrisma un kultūras produktus no ierobežotiem resursiem;

Iespēja saglabāt autentisko vidi un cilvēcisko saskarsmi ārpus uzkrītošas komercializācijas līmeņa;

Iespēja attīstīt sociāli ekonomiskos procesus vēsturiskās zemes identitātei atbilstošā veidā.

Zaļais kurss.⁸ Īsās piegādes ķēdes.^{9 10}

Viena no plašākajām, diskutablākajām, taču vietējā līmenī vismazāk izprastajām iniciatīvām ir Eiropas Zaļais kurss. Tās uzbūve ir izteikti globāla un daudzi risinājumi radīti pēc principa "viens der visiem", nerēķinoties ar ES dalībvalstu un to reģionu atšķirīgajām situācijām. Īpaši šo iemeslu dēļ Sēlijas kontekstā ir svarīgi izprast, kuras no plašās iniciatīvas komponentēm būs efektīvas tieši mūsu reģionā, mūsu ciematā. Mūsu pašu ziņā ir tas, kā globālas iniciatīvas piedāvāto iespēju lauku izmantot savā labā.

Eiropas komisijas pārstāvniecības Latvijā mājaslapā ir minēts: „Latvija ir viena no zaļākajām valstīm Eiropā – pusi valsts teritorijas klāj meži, ieskauj Baltijas jūra un Rīgas līcis, 40% no enerģijas tiek iegūta no atjaunojamiem resursiem, bioekonomika ieņem būtisku lomu tautsaimniecībā un eksportā. Latvijas svaigais gaiss, zaļās ainavas un garā jūras krasta līnija ir nozīmīgs dabas kapitāls.”

Secīgi, Sēlijas kontekstā ir jāpievēršas tieši dabas kapitāla saglabāšanai – meži, purvi, palieņu pļavas, īpaši aizsargājamās dabas teritorijas. Ar dabas resursiem ir saistīti vairāk 90 % no reģiona ekonomikas – lauksaimniecība, mežsaimniecība, arī tūrisms un kultūras nozare Sēlijā nevar pastāvēt, ja šie resursi tiek noplicināti, neefektīvi izmantoti, padarīti sabiedrībai nepieejami.

⁸ <https://www.consilium.europa.eu/lv/policies/green-deal/>
https://latvia.representation.ec.europa.eu/strategija-un-prioritates/es-politika-latvijai/vides-aizsardziba-eiropas-zalais-kurss-latvija_lv

⁹ <https://urbaninstitute.lv/wp-content/uploads/Projects/2014-2015/ComDev/s04/S04-01-Valdis-Kudins-Isas-piegades-keses.pdf>

¹⁰ <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/03.05.2024-vietejie-produkti-skolas-slimnica-un-citursaimniecibas-preilu-novada-iesaistis-isas-piegades-keses.a552671/>

Viena no reģionam aktuālākajām Zaļā kursa komponentēm ir Īsās piegādes ķēdes, kas paredz palielināt vietējās produkcijas īpatsvaru iedzīvotāju patēriņā. Vietējais tiek identificēts pēc šādām pazīmēm:

Vietējais – pēc iespējas tuvākā teritoriālā vienība, kas norāda uz produkta izcelsmi;

Vietējais – attālums starp produkta radīšanas un patēriņa vietu;

Vietējais – iegādāts pa tiešo no pārtikas ražotāja.

Pamatprincipi ir nemainīgi:

- Attālumam starp ražotāju un patērētāju jābūt pēc iespējas īsākam;
- Starpnieku skaitam starp ražotāju un patērētāju jābūt pēc iespējas mazākam;
- Komunikācijai un uzticībai starp ražotāju un patērētāju jābūt pēc iespējas ciešākai, jo “stāsta” veidošana pievieno produktam vērtību un veido ilgtermiņa attiecības starp ražotāju un patērētāju.

Lauku attīstības eksperts Valdis Kudiņš atzīmē: „Visveiksmīgākie vietējie un reģionālie zīmoli ir bijuši tie, kas ir izveidoti labi atpazīstamā un identificējamā teritorijā.”

Līdz ar to – Zaļā kursa komponentes paredz gan teritorijas atpazīstamības veidošanu, gan ciešas horizontālās sadarbības būvēšanu, gan tiešās pārdošanas akcijas un pasākumus, kas izceļ tieši Sēlijas produktus. Izmantojam to, kas mums ir piemērots. Un izvērtējam darbības, par kurām vēl šaubāmies.

Ietekme uz prioritārajām jomām

Prioritārā joma	Iniciatīvas ietvara darbības	Iniciatīvas ietekme
Valsts akciju sabiedrību un kapitālsabiedrību taisnīgi ieguldījumi Sēlijas vēsturiskās zemes teritorijā.	Citējot Eiropas komisijas pārstāvniecību Latvijā: „Zaļais kurss ir apņemšanās līdz 2050. gadam Eiropai kļūt par pirmo klimatneitrālo kontinentu pasaulē, modernizējot ekonomiku, paaugstinot resursu izmantošanas efektivitāti un vairojot konkurētspēju. Vienlaikus zaļais kurss nodrošinās taisnīgu un iekļaujošu “zaļo pāreju”, lai neviena mājsaimniecība un neviens reģions netiku atstāts aiz muguras”. Secīgi, balstoties šīs iniciatīvas uzstādījumos, ir veicamas darbības, kas novērš vietējo iedzīvotāju	Būtiska

	<p>dzīves kvalitātes samazināšanos dabas resursu intensīvas izmantošanas rezultātā, vai arī to izmantošanas pārstrukturēšanas rezultātā. Zaļā kursa uzstādījumi sniedz respektablu platformu kā pilsoniskajai sabiedrībai, tā pašvaldībām, vēršoties pie valsts pārvaldes un tās kapitālsabiedrībām.</p>	
<p>Teritorijas iekšējā drošība</p>	<p>Vietējās produkcijas daudzveidība un pieejamība ir teritorijas drošības komponente. Tas pats attiecināms uz dabas resursiem – ūdeni, kurināmo materiālu, tīru gaisu. Šie fakti ir izceļami mūžizglītības programmās un informācijas aprītē. Akcentējamas tās Zaļā kursa komponentes, kas ir būtiskas iedzīvotāju drošībai un dzīves kvalitātes saglabāšanai.</p>	<p>Vidēja</p>
<p>Izglītības prestiža paaugstināšana, kvalitatīvas izglītības, tai skaitā mūžizglītības pieejamība reģionā.</p>	<p>Zaļais kurss ietver plašu zināšanu bāzi, vairums no tām ir apgūstamas augstākās izglītības iestādēs. Praktiskās darbības ir saistāmas ar dabaszinātņu prestiža paaugstināšanu, kā arī eksakto zinātņu un digitālo prasmju piedāvājumu mūžizglītības jomā.</p>	<p>Neliela</p>
<p>Pētniecības institūciju, augstākās izglītības iestāžu iesaiste pētījumu un publikāciju izstrādē.</p>	<p>Sadarbības attīstība ar Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitāti, Daugavpils universitāti, Latvijas Universitāti. Pētījumu platformas piedāvājums Zaļā kursa ieviešanas praktiskajiem risinājumiem Sēlijas teritorijā. Uzņēmējdarbības inkubatoru izveide, mentoru programma uzņēmējdarbības transformācijas un inovāciju jomā.</p>	<p>Vidēja</p>
<p>Publiskās pārvaldes struktūru un pilsoniskās</p>	<p>Šai kontekstā būtiskākās darbības saistāmas ar īsajām piegādes ķēdēm, esošās likumdošanas</p>	<p>Neliela</p>

<p>sabiedrības sadarbības modeļu saskaņošana.</p>	<p>ietvarā motivējot pašvaldības un to iestādes pirkt vietējos produktus un pakalpojumus, organizēt mārketinga kampaņas, ražotāju un pakalpojumu sniedzēju atbalsta pasākumus. Kopīgu akciju organizācija, popularizējot teritoriju – tūrisma tirgi, konferences, dabas tūrisma popularizēšanas pasākumi.</p>	
---	---	--

„Zelta kārtis” iniciatīvas spožumam:

Saglabātas relatīvi daudz neskartas dabas, retā apdzīvotība ir veicinājusi efekta, ko profesore Janīna Kursīte dēvē par „Sēlijas sakrālo ainavu” saglabāšanu;

Iespēja attīstīt sociāli ekonomiskos procesus vēsturiskās zemes identitātei atbilstošā veidā.

Spēcīga neatkarības, pašpietiekamības izjūta, lepnums un patstāvība; gatavība izšķirties par labu ētiskajām vērtībām, zaudējot sadzīviskās ērtības;

Spēja radīt tūrisma un kultūras produktus no ierobežotiem resursiem;

Iespēja saglabāt autentisko vidi un cilvēcisko saskarsmi ārpus uzkrītošas komercializācijas līmeņa;

Sociālās inovācijas.¹¹

Sociālās inovācijas ir jaunu ideju (produktu, pakalpojumu un modeļu) izstrādāšana un ieviešana ar mērķi apmierināt sociālās vajadzības un sekmēt jaunu sociālo attiecību vai sadarbības veidošanos.

Sociālo inovāciju mērķis ir mainīt sociālo kontekstu, veicinot arī pilsoniskās sabiedrības dalībnieku iesaisti un ceļot to rīcībspēju, tostarp jaunu politikas pieeju izstrādē. Šie jaunie risinājumi var būt jauni produkti, pakalpojumi, modeļi, procesi, likumi, organizācija, metode, sociālo problēmu risinājumi, prakse un citi veidi, kas vienlaikus atbilst sociālajai vajadzībai un noved pie jaunām vai uzlabotām spējām un attiecībām, kā arī līdzekļu un resursu lietderīgāka pielietojuma. Sociālā inovācija aptver plašu nozaru un jomu loku, jo tā ir vērsta uz inovatīvu sociālo problēmu risinājumu meklēšanu, lai uzlabotu indivīda un kopiena labklājību.

¹¹ <https://www.esf.lt/en/activities/european-competence-centre-for-social-innovation-under-the-esf-si-initiative/1085>

<https://ebooks.rtu.lv/product/sociala-inovacija-izaicinajumi-risinajumi-latvija/>

Nepieciešamība attīstīt sociālās inovācijas Latvijā ir ietverta kā uzdevums arī “Sociālās aizsardzības un darba tirgus politikas pamatnostādnes 2021.–2027. gadam”, tās paredz palielināt sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu pieejamību, efektivitāti un atbilstību mērķa grupas vajadzībām, citu starpā arī attīstot sociālās inovācijas, tai skaitā, digitālus un tehnoloģiskus risinājumus, sociālo pakalpojumu sniegšanā.¹²

Latvijas kontekstā šobrīd šī iniciatīva ir mazāk fokusēta ģeogrāfiskā kontekstā. Lauku reģionu pilsoniskajai sabiedrībai šis termins ir salīdzinoši jauns, tas netiek pilnvērtīgi izmantots nedz praksē, nedz resursu piesaistē.

Sociālās inovācijas lauku attīstības kontekstā aktualizē OCED /Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija jeb (*Organisation for Economic Co-operation and Development*) ir 1961. gadā dibināta starptautiska organizācija, kas šobrīd apvieno 38 pasaules attīstītākās valstis, tai skaitā arī 22 Eiropas Savienības dalībvalstis. Latvija oficiāli kļuva par OECD 35. dalībvalsti 2016. gada 1. jūlijā./

2024.gada maijā OCED ir publicējis novērtējuma dokumentu “Sociālās inovācijas pamatnosacījumu novērtējums lauku apvidos”,¹³ kurā uzsvērtas sociālās inovācijas atšķirīgās iezīmes un potenciāls lauku teritorijās, salīdzinājumā ar pilsētvidēm. Lai gan kā pilsētu, tā lauku teritorijas gūst labumu no sociālajām inovācijām, pētījums uzsver, ka lauku apvidi saskaras ar unikālām problēmām un iespējām.

Apzinoties lauku sociālās inovācijas unikālo raksturu, politikas veidotāji var radīt vidi, kurā šīs inovācijas var attīstīties, radot noturīgākas un ilgtspējīgākas lauku kopienas.

Šīs iniciatīvas kompetents pielietojums Sēlijā spēj ģenerēt gan resursus, gan piemērotus risinājumus dzīves kvalitātes uzlabošanai. Turklāt, tas ir īpaši aktuāls, ņemot vērā teritorijas reto apdzīvotību un iedzīvotāju novecošanos.

Ietekme uz prioritārajām jomām

Prioritārā joma	Iniciatīvas ietvara darbības	Iniciatīvas ietekme
Valsts akciju sabiedrību un kapitālsabiedrību taisnīgi ieguldījumi Sēlijas vēsturiskās zemes teritorijā.	Identificējami gadījumi, kad dabas resursu ieguve pasliktina kopienas vai atsevišķas sabiedrības grupas dzīves kvalitāti. Šie gadījumi pamatojami ar faktiem, izgaismojami publiskajā vidē. Sadarbībā ar masu medijiem un pašvaldībām nepieciešams vērsties	Neliela

¹² <https://www.sif.gov.lv/lv/socialo-inovaciju-kompetences-centrs>

¹³ https://www.oecd.org/en/publications/assessing-the-framework-conditions-for-social-innovation-in-rural-areas_74367d76-en.html

	pie atbildīgajām kapitālsabiedrībām.	
Teritorijas iekšējā drošība	Sociālās inovācijas iespējams fokusēt tieši uz kopienas iekšējās drošības paaugstināšanu. Katra kopienas dalībnieka potenciāla paaugstināšana, tādējādi stiprinot kopējo iekšējās drošības situāciju. Iekļaujošu kopienu, iekļaujošas teritorijas veidošanas aktivitātes, paaugstinot drošības sajūtu katram indivīdam.	Vidēja
Izglītības prestiža paaugstināšana, kvalitatīvas izglītības, tai skaitā mūžizglītības pieejamība reģionā.	Daudzveidīga mūžizglītības piedāvājuma veidošana dažādām sabiedrības grupām, izmantojot inovatīvus risinājumus. Kvalificētu darbavietu izveides stimulēšana. Dotēto darbavietu plašāks pielietojums reģionā.	Vidēja
Pētniecības institūciju, augstākās izglītības iestāžu iesaiste pētījumu un publikāciju izstrādē.	Teritorijas piedāvājums lauka pētījumu veikšanai, definējot aktuālās pētījumu tēmas sociālo inovāciju jomā. Sadarbības projekti ar augstākās izglītības iestādēm. Sadarbības projekti ar profesionālajām organizācijām.	Neliela
Publiskās pārvaldes struktūru un pilsoniskās sabiedrības sadarbības modeļu saskaņošana.	Sadarbības modeļu saskaņošana kā sociālā inovācija. Sadarbība ar pašvaldībām funkciju deleģējuma jomā, pilsoniskajai sabiedrībai/uzņēmējdarbības sektoram īstenojot sociālās inovācijas lauku teritorijās. NVO, kopienu pārstāvju dalība pašvaldību sociālās sfēras darba grupās, attīstības projektu iniciatīvu iesniegšana.	Vidēja

„Zelta kārtis” iniciatīvas spožumam:

Iedzīvotāju spējas pašorganizēties nelielu kopienu un sociālo formējumu līmenī;

Spēcīga neatkarības, pašpietiekamības izjūta, lepnums un patstāvība; gatavība izšķirties par labu ētiskajām vērtībām, zaudējot sadzīviskās ērtības;

Iedzīvotāju vairākuma izkoptā skaistuma izjūta un gaume, kas ir nolasāma ainavā un viensētu iekārtojumā;

Spēja radīt tūrisma un kultūras produktus no ierobežotiem resursiem;

Iespēja saglabāt autentisko vidi un cilvēcisko saskarsmi ārpus uzkrītošas komercializācijas līmeņa;

Iespēja attīstīt sociāli ekonomiskos procesus vēsturiskās zemes identitātei atbilstošā veidā.

Instrumenti

LEADER programma.¹⁴

LEADER programma Sēlijas teritorijā tiek īstenota kopš 2004.gada, un tā ir sniegusi būtisku ieguldījumu gan nevalstiskā sektora izaugsmē, gan mazās infrastruktūras uzlabošanā, gan lauku uzņēmējdarbības attīstībā.

Programmas ieguldījums izceļams saistībā ar to, ka tās darbību plānotāji ir specifiskas nevalstiskās organizācijas – Vietējās rīcības grupas (VRG). Mainoties ES plānošanas periodiem, katra VRG izstrādā Sabiedrības vajadzībās balstītu attīstības (SVVA) stratēģiju savai darbības teritorijai.

Sēlijas vēsturiskajā zemē darbojas četras VRG, taču neviena no tām neaptver tikai Sēliju. Katras VRG teritorijā ietilpst arī Daugavas labā krasta daļa, Krāslavas rajona partnerības gadījumā tā ir lielākā teritorijas daļa.

Taču SVVA stratēģijās ietvertās vīzijas un mērķi pietiekami būtiski ietekmē Sēlijas attīstību:

Aizkraukles rajona partnerība

Vīzija: Ekonomiski un sociāli aktīva teritorija ar ilgtspējīgu uzņēmējdarbību, vispusīgu sadarbību un pilsonisko līdzdalību ikvienā kopienā.

Stratēģiskie mērķi:

Ekonomiski aktīva vide – vide, kur ikvienam, kurš nolēmis veikt vai uzsākt uzņēmējdarbību, ir radīti atbalsta instrumenti ideju realizācijai uzņēmējdarbībā.

¹⁴ <https://www.lad.gov.lv/lv/leadersvva-projekti>

Sociāli aktīva vide – vide, kurā ikvienam ir dotas iespējas ekonomiskām un sociālām aktivitātēm un ir nodrošināti visi nepieciešamie pakalpojumi kvalitatīvai dzīves telpas izmantošanai.

Ilgspējīga uzņēmējdarbība – uz vietējiem resursiem balstīta uzņēmējdarbība, kas veicina teritorijas attīstību klimatneitralitātes virzienā.

Vispusīga sadarbība – jebkurš iedzīvotājs un uzņēmējs savā starpā un saskarsmē ar pārvaldes struktūrām spēj komunicēt, vienoties, veiksmīgi sadarboties un palīdzēt viens otram. Pilsoniska līdzdalība kopienā – ikvienam ir prasmes un iespējas izteikt savu viedokli, ietekmēt lēmumu pieņemšanu sabiedrības interesēs, notiek kopienas virzība uz viedo ciemu.

Vidusdaugavas NVO centrs. Struktūrvienība „Lauku attīstības partnerība „Vidusdaugava””

Vīzija: LAP “Vidusdaugava” darbības teritorija ir daudzveidīga, pievilcīga un ērta dzīves vide, kurā stipras vietējās kopienas un stabila uzņēmējdarbība sniedz attīstības iespējas ikvienam cilvēkam. Teritorija, kurā atšķirība transformējas sadarbībā, radot jaunu pievienoto vērtību. Visām iedzīvotāju grupām ir pietiekošas nodarbinātības, izaugsmes un pakalpojumu saņemšanas iespējas, ir attīstīta sadarbība starp dažādām dzīves sfērām un apdzīvotajām vietām. Publiskā infrastruktūra kalpo iedzīvotāju vajadzībām un atspoguļo vietējo identitāti. Iedzīvotāju dzīvesveidu raksturo patstāvība, pašvērtības un vietas vērtības apziņa, atvērtība jaunām iespējām, sociālā atbildība.

Stratēģiskie mērķi:

Atbalsts uzņēmējdarbības uzsākšanai un attīstībai.

Atbalsts lauku kopienu un jauniešu iniciatīvām.

Atbalsts kultūrai un vietas identitātes stiprināšanai.

Veselīga un ērta dzīves vide.

Partnerība „Kaimiņi”.

Vīzija: Droša, sakārtota un dzīvošanai labvēlīga lauku vide ar stipru Latgales un Sēlijas identitāti, kas radoši izmanto vietējos resursus teritorijas attīstībai.

Stratēģiskie mērķi:

Vietējās ekonomikas attīstība.

Atbalsts vietējo kopienu darbībai un attīstībai.

Atbalsts vietas(teritorijas) attīstības iniciatīvām.

Krāslavas rajona partnerība.

Vīzija: Vietējās rīcības grupas teritorijā dzīvo atbildīga un līdzdarboties gribīga sabiedrība, kurai ir resursi, zināšanas un sadarbības iespējas, tā ir atbildīga par vidi,

veicina zināšanu un kompetenču attīstību visām vecuma grupām, atbalsta pētniecību, inovācijas un videi draudzīgas infrastruktūras izmantošanu, lai veicinātu uzņēmējdarbību, radošumu un ilgtspējīgu attīstību, kas nodrošinātu teritorijas izaugsmi un visu iedzīvotāju labklājību nākotnē.

Stratēģiskie mērķi:

Vietējās ekonomikas stiprināšana

Kopienų spēcināšana un vietas attīstības sekmēšana

Sadarbības stiprināšana ar citām Latvijas un Eiropas organizācijām

Demokrātijas kultūras un cilvēktiesību attīstība.

Kā redzams, visās SVVA stratēģijās ir ietverti gan mērķi, gan to īstenošanai paredzētie resursi, kas ir būtiski Sēlijas vēsturiskās zemes attīstības kontekstā. VRG stratēģiskie mērķi ir saskaņoti, tajos nav identificējamās pretrunas, kas kādai Sēlijas vēsturiskās zemes daļai liegtu īstenot konkrētas iniciatīvas. Izteikti pozitīvi vērtējams partnerības „Kaimiņi” vīzijā ietvertā norāde par Sēlijas un Latgales identitātes stiprināšanu, Aizkraukles rajona partnerības stratēģijas rīcības plānā ietvertie palielinātā atbalsta procenti projektiem, kas tiek īstenoti Sēlijas teritorijā, kā arī Vidusdaugavas NVO centra stratēģijā paredzētie infrastruktūras objekti, kam jāatspoguļo vietas identitāte.

Secīgi, LEADER programma ir spēcīgs un jau aprobēts instruments Sēlijas attīstībai.

Šīs stratēģijas īstenošanas periodā papildu uzmanība veltāma programmas piedāvātajām reģionālās un starptautiskās sadarbības iespējām, tās mērķtiecīgi izmantojot Viedā reģiona stratēģijas mērķu sasniegšanai.

Sēlijas Kultūras programma.¹⁵

Sēlijas Kultūras programma ir līdz šim vienīgais tieši Sēlijai adresētais finanšu instruments. Tā ietvaros Valsts Kultūrkapitāla fonda mērķprogrammas “Latviešu vēsturisko zemju attīstības programma” piešķirotos līdzekļus administrē NVO konsorcijs – Partnerība „Kaimiņi” un Kopienų sadarbības tīkls „Sēlijas salas”. Arī programmas izveide ir NVO aktīvā lobija rezultāts.

Programma darbojas no

mību sabiedrībai un attīstīt jaunradi Sēlijā, kā arī veicināt Sēlijas kultūras daudzveidības saglabāšanu un attīstību.

Samērojot programmas ietvaros pieejamo finansējumu un sasniegtos rezultātus, secināms, ka mērķtiecīgs, sabiedrības virzīts atbalsta instruments spēj radīt ievērojamu efektu ar salīdzinoši nelielu finansējuma apjomu.

Secīgi, Sēlijas Kultūras programma ir izmantojama kā viens no atslēgas instrumentiem vienotas vēsturiskās zemes kultūrtelpas stiprināšanā.

¹⁵ <https://selija.com/selijas-kulturas-programma/>

Valsts Kultūrkapitāla fonds.¹⁶

Valsts Kultūrkapitāla fonda (VKKF) centralizēto programmu finansējums Sēlijas vēsturiskās zemes teritorijā līdz šim ir izmantots salīdzinoši nedaudz. Tas saistāms ar šīs stratēģijas prioritārajās jomās „Pētniecības institūciju, augstākās izglītības iestāžu iesaiste pētījumu un publikāciju izstrādē” un „Izglītības prestiža paaugstināšana, kvalitatīvas izglītības, tai skaitā mūžizglītības pieejamība reģionā” ietvertu problemātiku. Vēsturiskās zemes teritorijā trūkst profesionālo kompetenču šo programmu finansējuma piesaistē, tas sakāms gan par pilsoniskās sabiedrības, gan pašvaldību sektoru. Vienlaikus, tieši šo programmu sniegtās iespējas ir būtiski svarīgas vienotas kultūrtelpas stiprināšanā, Sēlijas vēstures un kultūras mantojuma izpētē, teritorijas atpazīstamības veicināšanā.

Secīgi, minētajam instrumentam ir pievēršana pastiprināta uzmanība šīs stratēģijas īstenošanas periodā.

Līdzdalības budžets.¹⁷

Līdzdalības budžets ir demokrātisks process, kas sniedz iespēju iedzīvotājiem noteikt, kā tiek iztērēta daļa no pašvaldības budžeta. Šobrīd šī iniciatīva Latvijas pašvaldībās ir brīvprātīga, un tā tiek īstenota Rīgas, Gulbenes, Cēsu, Bauskas novados. Sēlijas teritorijā to no 2023.gada īsteno Jēkabpils novads.

2023.gadā, izmantojot Jēkabpils novada finansējumu līdzdalības budžeta ietvaros, ir uzsākta Dienvidsusējas promenādes izbūve Aknīstē, rotaļu un atpūtas laukumu izveide Gārsenē, Salā un Sēlpilī.

Balstoties Sēlijas Viedā reģiona stratēģijas prioritātēs, līdzdalības budžeta sniegtās iespējas ir izmantojamas mērķtiecīgāk un plašāk, veicinot Sēlijas vēsturiskās zemes kultūrtelpas atpazīstamību, ietverot sabiedrības ierosinājumos tieši Sēlijai raksturīgās kultūrvides komponentes.

Programma Creative Europe/ Radošā Eiropa.¹⁸

„Creative Europe” ir Eiropas Komisijas nozīmīgākā kultūras un audiovizuālās mākslas atbalsta programma.

Tās galvenie mērķi ir:

- Stiprināt, attīstīt un veicināt Eiropas kultūras, lingvistisko un kultūras mantojuma daudzveidību;

¹⁶ <https://www.kkf.lv/>

¹⁷ https://www.lps.lv/uploads/docs_module/3%20VARAMprez_LidzBudzet.pdf

¹⁸ <https://culture.ec.europa.eu/creative-europe>

- Paaugstināt kultūras un radošo sektoru, tai skaitā audiovizuālā sektora, konkurētspēju un ekonomisko potenciālu.

Ņemot vērā vienu no specifiskākajām Sēlijas „Zelta kārtīm”: „Dabiskās pārmantotības ceļā saglabāts pirmskristietības perioda mantojums, kas vērtējams kā unikāla parādība Latvijas mērogā”, šī programmas piedāvātās iespējas ir izšķiroši svarīgas Sēlijas unikālā mantojuma izcelšanā ne tikai Latvijas, bet arī Eiropas mērogā.

Tai pašā laikā, vienīgā institūcija, kas Sēlijā ir īstenojusi šīs programmas projektus, ir biedrība „Sansusī”.

„Creative Europe” ir izteikti nepietiekami izmantots instruments, tā pielietojumam nepieciešamas gan apmācības, gan profesionāļu piesaiste kā pilsoniskās sabiedrības, tā pašvaldību un valsts sektorā.

Programma Erasmus + ¹⁹

Erasmus+” ir ES programma izglītības, apmācības, jaunatnes un sporta atbalstam Eiropā. Tās aptuvenais budžets ir 26,2 miljardi eiro. Salīdzinājumā ar 2014.–2020. gada programmu finansējums ir gandrīz divkārtšojies.

2021.–2027. gada programma īpašu uzmanību pievērš sociālajai iekļaušanai, zaļajai un digitālajai pārejai, kā arī jauniešu iesaistei demokrātiskajā dzīvē.

Tā atbalsta prioritātes un darbības, kas noteiktas Eiropas izglītības telpā, Digitālās izglītības rīcības plānā un Eiropas Prasmju programmā. Šī programma arī

- atbalsta Eiropas sociālo tiesību pīlāru,
- īsteno ES jaunatnes stratēģiju 2019.–2027. gadam,
- veido Eiropas dimensiju sportā.

Šīs programmas finansējums Sēlijas teritorijā ir izmantots minimāli. Projektus ir īstenojis Vidusdaugavas NVO centrs, Jēkabpils, Aizkraukles un Augšdaugavas novada pašvaldības, taču to aktivitātes vairāk koncentrējušās pilsētās. Lauku teritorijā ERASMUS projektos ir bijušas iesaistītas skolas, taču pēc 2021.gadā notikušās Administratīvi teritoriālās reformas šī aktivitāte ir samazinājusies.

ERASMUS + programma izmantojama intensīvāk, lai panāktu būtiskus uzlabojumus prioritārās jomas „Izglītības prestiža paaugstināšana, kvalitatīvas izglītības, tai skaitā mūžizglītības pieejamība reģionā” ietvaros.

¹⁹ <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/lv>

Programma Interreg²⁰

Eiropas Strukturālo un investīciju fondu mērķis "Eiropas teritoriālā sadarbība" - jeb plašāk pazīstams kā **Interreg** ir Eiropas Savienības Kohēzijas politikas neatņemama sastāvdaļa.

Eiropas teritoriālā sadarbība un, jo īpaši, „pārrobežu sadarbība” ir Eiropas integrācijas pamatā, kas ilgtermiņā veido sadarbības kultūru un kopīgas tradīcijas.

Eiropas teritoriālās sadarbība ir vērsta uz harmonisku ekonomisko, sociālo un teritoriālo attīstību visos Eiropas Savienības reģionos.

Tā veido pamatu **kopīgu aktivitāšu īstenošanai** (piemēram, pieredzes un zināšanu pārnese, kapacitātes paaugstināšana, utt.) starp dažādu dalībvalstu nacionālajiem, reģionālajiem un vietējā līmeņa partneriem, un **kopīgu pakalpojumu attīstībai**, kā arī **kopīgām pārrobežu investīcijām**.

Interreg programmu un projektu darbība ir vērsta **uz vairāku dalībvalstu kopēju problēmu risināšanu un reģionu potenciāla izmantošanu noteiktā jomā**, piemēram, inovāciju, uzņēmējdarbības, mobilitātes, nodarbinātības, integrācijas, vides aizsardzības un ilgtspējas, pilsētvides attīstības, institucionālās pārvaldības jomās, u.c. Kopīgu investīciju rezultātā tiek radīta kopīga infrastruktūra un nodrošināts kopīgs aprīkojums, kuru izmanto vairāku dalībvalstu iestādes, operatīvie dienesti un iedzīvotāji.

Šī programma Sēlijas teritorijā ir izmantota salīdzinoši plaši, projektus īstenojušas gan pašvaldības, gan Zemgales un Latgales plānošanas reģioni. Ņemot vērā finansējuma apjomus un atbalsta nosacījumus, NVO sektoram Interreg projektu atbalsts ir pieejams ļoti retos gadījumos.

Būtiskākais trūkums efektīvāku Interreg programmas līdzekļu izmantošanai mērķtiecīgai, tieši Sēlijas attīstībai virzītu investīciju piesaistei, ir vienotas valstiskas struktūras/pašvaldību apvienības, kuras atbildības joma būtu tikai Sēlijas vēsturiskā zeme, neesamība.

Lai šī trūkuma ietekmi mazinātu, Viedā reģiona stratēģijas darbības periodā, plānojot projektus Interreg programmu finansējuma piesaistei gan pašvaldībām, gan plānošanas reģioniem rekomendējams:

- Projektu ideju izstrādes procesā iesaistīt pilsoniskās sabiedrības pārstāvjus, plašāku sabiedrību, pamatojot katra konkrētā projekta ietekmi;
- Paaugstināt projektu mērķtiecīgu virzību tieši Sēlijas vēsturiskās zemes attīstības jomā, respektējot šai stratēģijā ietvertos stratēģiskos mērķus;
- Projektu izstrādē ņemt vērā šai stratēģijā ietvertās prioritārās jomas, kā arī teritorijas SVID identificētās būtiskākās problēmas;

²⁰ <https://www.interreg.lv/lv/>

- Nodrošināt plašākas sabiedrības iesaisti projektu īstenošanas procesos, tai skaitā teritorijas mārketinga materiālu izstrādes, pieredzes apmaiņas un mūžizglītības pasākumos.

RĪCĪBAS PLĀNS

Sēlijas viedā reģiona stratēģisko mērķu sasniegšanai

M1 Savienota Sēlija					
Vienota teritorija ar koordinētu un stratēģiski virzītu attīstību, tajā iesaistoties visām sabiedrības grupām, kā arī valsts un pašvaldību institūcijām. Vienota kultūrtelpa un vienota informatīvā telpa. Nodrošināta atbilstoša Sēlijas politiskā pārstāvība valsts līmenī, kā arī būtiski stiprināta sadarbība ar valsts institūcijām.					
Virzītājs / Rīks	D. Nr.	Veicamās darbības	Darbību mērķi	Intensitāte	Virzībai nepieciešamā kapacitāte
Pilsoniskā sabiedrība; Valsts; Pašvaldības	M1.1	Sēlijas reģionālā medija izveide	Vienots, aktuāls informācijas lauks	Izveidošana – 1 reizi; Darbība nepārtraukti, pastāvīgi	Valsts budžets; Pašvaldību budžets; SIF MAF; Kultūras ministrija
Valsts; Pašvaldības; Plānošanas reģioni; Pilsoniskā sabiedrība	M1.2	Sēlijas attīstības aģentūras izveide	Koordinētu darbību īstenošana un resursi līdzsvarotai teritorijas attīstībai	Izveidošana – 1 reizi; Darbība nepārtraukti, pastāvīgi	Valsts budžets; Pašvaldību budžets
B-ba “Sēlijas asociācija”	M1.3	Saskaņotas, Sēlijas kā vienotas teritorijas intereses pārstāvošas,	Stratēģiskas, plānveida, pārdomātas,	Pastāvīgi, nepārtraukti, īpaši – plānošanas	Kultūras ministrija; SIF NVO fonds;

		pašvaldību attīstības programmas, rīcības un investīciju plāni	taisnīgas un paredzamas pašvaldības finanšu investīcijas Sēlijas teritorijā	dokumentu sagatavošanas periodā	Pašvaldību budžets; Reģionālās attīstības programmas
	M1.4	Sēliju apvienojoši kultūras un pilsoniskās gribas pasākumi: “Sēlija rotā”, Sēlijas kongresi	Savienota teritorija ar kopīgiem mērķiem, vēsturi, gribu un interesēm; Vienota kultūrtelpa; Horizontālā un vertikālā sadarbība	Atbilstoši nepieciešamībai vai tradīcijai	Kultūras ministrija; SIF NVO fonds; Pašvaldību budžets; Sēlijas kultūras programma
	M1.5	Komunikācija un Sēlijas interešu pārstāvība Pašvaldību savienībā un valsts iestādēs	Sēlijas pašvaldību un pilsoniskās sabiedrības vienota stratēģiskā virzība valsts politikā un taisnīgā finanšu sadalē; Sēlijas prestiža vairošana; Vienota Sēlijas tēla veidošana valsts līmenī; Stratēģiski svarīgu jautājumu	Pastāvīgi, nepārtraukti – sekojot nepieciešamībai	

			aktualizēšana vai iniciēšana		
	M1.6	Likumdošanas iniciatīvas un sabiedriskās līdzdalības īstenošana Sēlijai kā vienotai teritorijai svarīgos jautājumos	Visas Sēlijas sabiedrības interešu aizstāvība; Sēlijas pašvaldību sadarbības un sapratnes veicināšana; Stratēģiski svarīgu jautājumu aktualizēšana vai iniciēšana likumdošanas līmenī	Pastāvīgi, nepārtraukti – sekojot nepieciešamībai	SIF NVO fonds; Pašvaldību budžets
Virzītāji: B-bas “Partnerība Kaimiņi”; “Kopienu sadarbības tīkls “Sēlijas salas””; “Ūdenszīmes”;	M1.7	Sēlijas kultūras programmas aktualizēšana atbilstoši situācijai; Ikgadējs projektu konkurss	Sēlijas kultūrtelpas kvalitātes celšana; Kultūras prestiža aktualizēšana; NVO un kultūras darbinieku kompetenču uzlabošana; Kultūras sociālekonomiskā	Katru gadu	Sēlijas kultūras programma

Sēlijas kopienas un lokālās biedrības.			nozīme teritorijas attīstībā; Radošā potenciāla vairošana un pārmantojamība		
	M1.8	Sēlijas kultūras kanona veidošana	Vienota Sēlijas kultūrtelpa, tās unikālās vērtības; Sēlijas kultūras eksporta potenciāls	Vienu reizi stratēģijas īstenošanas laikā; Aktualizēšana - pastāvīgi	Sēlijas kultūras programma; SIF NVO fonds; Latviešu vēsturisko zemju un kultūrtelpu attīstības plāns
	M1.9	Sēlijas NKM elementu atklāšana un atbalsts kopienu mēroga kultūrtelpu veidošanai	Vienota Sēlijas kultūrtelpa, tās unikālās vērtības; Sēlijas kultūras eksporta potenciāls	Pastāvīgi, nepārtraukti	Sēlijas kultūras programma; SIF NVO fonds; Latviešu vēsturisko zemju un kultūrtelpu attīstības plāns
Virzītāji: Latviešu vēsturisko zemju padome; Latvijas Nacionālās kultūras centrs; Sēlijas PSO	M1.10	Plānā iekļautie pasākumi (sk. pielikumu "Latviešu vēsturisko zemju un kultūrtelpu attīstības plāns 2022.-2027.gadam" - projekts) ²¹	Veicināt latviešu vēsturisko zemju iedzīvotāju kopējo apziņu, identitāti un piederību Latvijai un garantēt latviešu vēsturisko zemju kultūrvēsturiskās vides un kultūrtelpu	Plānā paredzētajos termiņos un regularitātē	Latviešu vēsturisko zemju un kultūrtelpu attīstības plāns

²¹ Pielikums "Latviešu vēsturisko zemju un kultūrtelpu attīstības plāns 2022.-2027.gadam" - projekts

			saglabāšanu un ilgtspējīgu attīstību.		
Vietējās rīcības grupas (VRG)	M1.11	Saskaņota SVVA stratēģiju un rīcības plānu virzība	Vienots stratēģiskais redzējums LEADER finansējuma ieguldījumam visā Sēlijas teritorijā	Stratēģiju veidošanas un īstenošanas laikā	ELFLA LEADER
Sēlijas NVO, Viedie ciemi, un "Kopienas tīkls "Sēlijas salas""	M1.12	Horizontālās sadarbības nodrošināšana (detalizēti - sk. arī strat. mērķi "Dzīva Sēlija")	Saliedēta, aktīva, atvērta un kompetenta Sēlijas pilsoniskā sabiedrība; Vienota kultūrtelpa; (detalizēti - sk. sadaļu "Dzīva Sēlija")	Pastāvīgi, nepārtraukti	ELFLA LEADER; Pašvaldību NVO iniciatīvu projekti; Sēlijas kultūras programma; SIF NVO fonds; British Council
M2 Liela Sēlija					
Spilgta, atpazīstama kultūrtelpa ar izteiktu identitāti, kas rada eksporta potenciālu. Teritorija, kas savai attīstībai piesaista iekšējo un ārējo diasporu, ir pievilcīga jauniešiem. Teritorija ar attīstītu, mērķtiecīgi virzītu starptautisko sadarbību.					
Virzītājs / Rīks	D. Nr.	Veicamās darbības	Darbību mērķi	Intensitāte	Virzībai nepieciešamā kapacitāte

B-ba “Stendera biedrība”	M2.1	Sēlijas vēstnieku programma, uzrunājot sabiedrībā populāras personas kļūt par vēstniekiem gan Latvijā, gan ārvalstīs	Panākt intelektuālo resursu iepilnību Sēlijā; Sēlijas atpazīstamības nodrošināšana; Politiskā lobija veidošana	Pēc nepieciešamības, pastāvīgi	SIF NVO fonds; Pašvaldību NVO iniciatīvu projekti
B-ba “Ūdenszīmes”	M2.2	Sēlijas Tautas bibliotēka – apkopot, katalogizēt, apzināt drukātos materiālus par Sēliju, kā arī Sēlijas autoru darbus. Veidot šo materiālu krājumu fiziski un digitāli.	Vienots informācijas apkopojums; Vienuviet pieejams un saglabāts intelektuālais mantojums; Bāze pētījumiem, mācību darbiem; Izglītības prestiža paaugstināšana; Lasītprasmes veicināšana	Tiek izveidota 1* stratēģijas ieviešanas laikā, uzturēta un papildināta - pastāvīgi	SIF NVO fonds; Sēlijas kultūras programma
Valsts, Sēlijas pašvaldības, Lauku partnerības	M2.3	Saskaņota stratēģiju un rīcības plānu virzība; Atbalsts uzņēmējdarbības attīstībai, dzīvesvietu, attālināto darbavietu izveidei Sēlijā	Uzlabota remigrācijas vide	Pastāvīgi	Valsts un ES finansējums; ELFLA LEADER

Lauku partnerības; b-bas “Kopienu sadarbības tīkls “Sēlijas salas””; “Upmales mantinieki”; “Sēļu klubs”; “Stendera biedrība”	M2.4	Sēlijas diasporas potenciāla apzināšana, identificējot tos cilvēkresursus, kuru reģionā būtiski trūkst. Šo cilvēku iesaiste ar viņu profesionālo sfēru saistītos pētījumos, uzņēmējdarbības, izglītības, kultūras, pilsoniskās sabiedrības aktivitātēs; Ciešu kontaktu veidošana un uzturēšana ar Sēlijas diasporas pārstāvjiem gan NVO un kopienu, gan pašvaldību līmenī	Cilvēkresursu bagātināšana; PSO pārmantojamības veicināšana; Piederības sajūtas stiprināšana	Pastāvīgi	ELFLA LEADER; British Council; SIF NVO fonds; Latviešu vēsturisko zemju un kultūrtelpu attīstības plāns
Lauku partnerības; Pašvaldības; Plānošanas reģioni	M2.5	Pilsoniskās sabiedrība aktīva iesaiste pašvaldību un plānošanas reģionu starptautiskās sadarbības aktivitātēs	Starptautiskās sadarbības attīstība, tās platformas paplašināšana	Pastāvīgi	Valsts un pašvaldību budžets; Interreg; ERASMUS programmas
Valsts; Pašvaldības; Pilsoniskā sabiedrība	M2.6	Atsevišķa Sēlijas vēlēšanu apgabala izveide	Sēlijas pārstāvība lēmējvarā	Izveidošana – vienu reizi; Darbība - pastāvīgi	Valsts budžets
Valsts; Pašvaldības;	M2.7	Sēlijas attīstības aģentūras izveide	Koordinētu darbību īstenošana un resursi infrastruktūras	Izveidošana – vienu reizi; Darbība - pastāvīgi	Valsts un pašvaldību budžets

Plānošanas reģioni; Pilsoniskā sabiedrība			sakārtošanas, ekonomiskās attīstības, dabas resursu saglabāšanas, kultūras un tūrisma jomās		
Valsts; Pilsoniskā sabiedrība; Vēsturisko zemju padome	M2.8	Sēlijai veltītu raidījumu izveide Latvijas sabiedriskajos medijos	Reģiona aktuālo ziņu plūsmas nodrošināšana valsts līmeņa medijos	Pastāvīgi	Latviešu vēsturisko zemju un kultūrtelpu attīstības plāns; SIF MAF
Nevalstiskās organizācijas, pašvaldības, uzņēmēji	M2.9	Prakses vietu datu bāzes izveide augstākās un vidējās profesionālās izglītības iestāžu studentiem/audzēkņiem. Prakses piedāvājuma attīstība Sēlijas teritorijā.	Sadarbība ar augstākās un vidējās profesionālās izglītības iestādēm, izglītotu cilvēku, jaunu cilvēku īpatsvara palielināšana Sēlijā.	Pastāvīgi	Pašvaldību budžets, komercdarbības, saimnieciskās darbības ieņēmumi. SIF, pašvaldību iniciatīvu konkursi, ESF konkursi.

M3 Plaša Sēlija					
Ar sēļu apdzīvoto Lietuvas teritoriju cieši savienota zeme. Attīstīta kultūras, intelektuālo, ekonomisko resursu apmaiņa, tādējādi palielinot šo resursu apjomu gan Latvijā, gan Lietuvas daļā.					
Virzītāji	D. Nr.	Veicamās darbības	Darbību mērķi	Intensitāte	Virzībai nepieciešamā kapacitāte
Lauku partnerības; B-bas “Ūdenszīmes”; “Kopienu sadarbības tīkls “Sēlijas salas””	M3.1	Viedo ciemu kustības pieredzes pārnese uz Lietuvu	Stiprināt sadarbību vietējo kopienu līmenī; Palielināt ārējo apmeklējumu no Lietuvas Latvijā	Pēc nepieciešamības, integrējot atbilstošus pasākumus projektos	ELFLA LEADER; SIF programmas
Lauku partnerības; B-bas “Ūdenszīmes”; “Kopienu sadarbības tīkls “Sēlijas salas””	M3.2	Mājas kafejnīcu dienu kustības pieredzes pārnese uz Lietuvu	Stiprināt sadarbību vietējo kopienu līmenī; Palielināt ārējo apmeklējumu no Lietuvas Latvijā; Kopienu tūrisma koncepta attīstība	Pēc nepieciešamības, integrējot atbilstošus pasākumus projektos	ELFLA LEADER sadarbības un teritorijas aktivizēšanas aktivitāšu budžets; Pašvaldību NVO iniciatīvu projekti; SIF NVO fonds
Vēsturisko zemju padome; Kultūras ministrija;	M3.3	Atbalsta programmas kopienu pārrobežu iniciatīvām izstrāde	Pārrobežu savienojumu, tīklošanās un	Pastāvīgi, nepārtraukti	Vēsturisko zemju attīstības plāns;

Pilsoniskā sabiedrība			pieredzes nodrošināšana		Valsts budžeta programmas
Plānošanas reģioni	M3.4	Pilsoniskās sabiedrības aktīva iesaiste pārrobežu projektu sagatavošanā un īstenošanā	Sabiedrības vajadzībās balstītu projektu mērķtiecīga īstenošana; Radošuma un sociālo inovāciju ieviešana pārrobežu projektos	Pārrobežu projektu sagatavošanas laikā, atbilstoši projektu kārtām	Pārrobežu sadarbības programmas – ES finansējums
Plānošanas reģioni; Lauku partnerības; Sēlijas PSO; Pašvaldības	M3.5	Informācijas, tūrisma materiālu pieejamības nodrošināšana lietuviešu valodā	Pārrobežu savienojumu, tīklošanās un pieredzes nodrošināšana; Ārējā apmeklējuma paaugstināšana; Kopienu tūrisma attīstība	Vismaz 1 * 2 gados	Pārrobežu sadarbības programmas – ES finansējums; ELFLA LEADER; SIF programmas; Pašvaldību budžeti
Valsts; Valsts akciju sabiedrība “Latvijas valsts meži”;	M3.6	Stratēģiski virzīti ieguldījumi ilgtermiņā pierobežas attīstībai - tūrisma, atpūtas un ceļu infrastruktūras veidošana	Reģiona iztukšošanās mazināšana; Ekonomiskā izaugsme;	Pastāvīgi, nepārtraukti	ES finanšu instrumenti; VAS finansējums;

Sēlijas attīstības aģentūra			Drošība		Pārrobežu sadarbības programmas; Valsts budžets
“Partnerība Kaimiņi”	M3.7	Atbalsts Latvijas – Lietuvas Sēlijas kultūrvēstures pētnieciskiem kultūras projektiem	Pētnieciskās bāzes veidošana	Atbalsts vismaz 1 projektam katrā Sēlijas kultūras programmas īstenošanas gadā	Sēlijas kultūras programma
Sēlijas NVO	M3.8	Sadarbības ar Lietuvu komponentu plānošana un ieviešana projektu ietvaros	Pārrobežu savienojumu, tīklošanās un pieredzes nodrošināšana; Ārējā apmeklējuma paaugstināšana; Kopienu tūrisma attīstība	Projektu konkursu iespēju robežās	Sēlijas kultūras programma; SIF programmas; VKKF programmas;
Lauku partnerības	M3.9	Sadarbības attīstīšana ar Lietuvas Lauku partnerībām – Vietējām rīcības grupām	Pārrobežu savienojumu, tīklošanās un pieredzes nodrošināšana; Ārējā apmeklējuma paaugstināšana;	SVVA stratēģiju izstrādes un ieviešanas laikā; Vismaz 1 sadarbības iniciatīva 2 gadu laikā	ELFLA LEADER; SIF programmas

			Kopienu tūrisma attīstība		
--	--	--	---------------------------	--	--

M4 Dzīva Sēlija					
Teritorija ar zinošu un spēcīgu pilsonisko sabiedrību, kas nodrošina horizontālo sadarbību kultūras, ekonomikas, tradīciju pārneses, informācijas aprites jomās. Pārliecinoša, vienota un kompetenta Sēlijas sabiedrības balss gan pašvaldību, gan valsts līmeņa politiskajos procesos.					
Virzītājs	D. Nr.	Veicamās darbības	Darbību mērķi	Intensitāte	Virzībai nepieciešamā kapacitāte
“Aizkraukles rajona partnerība”, “Lauku partnerība Kaimiņi” un “Lauku attīstības partnerība “Vidusdaugava””; “Krāslavas rajona partnerība”.	M4.1	Kopienu tūrisma komponentu/ produktu veidošana	Kopienu tūrisma idejas attīstība un kopienu labklājības veicināšana	Stratēģiju veidošanas un īstenošanas laikā ieviesti vismaz 2 starpteritoriālās sadarbības projekti 2 vai vairāku VRG teritorijās Sēlijā	ELFLA LEADER
	M4.2	Mazākumtautību integrācijas pasākumi	Dažādības un sapratnes veicināšana	Katru gadu īstenots 1 mazākumtautību integrācijas projekts vai integrācijas aktivitātes iekļautas citā projektā	British Council; SIF programmas

	M4.3	Atbalsts aktīvajām kopienām	Vienmērīga kopienu attīstība, kopienu aktivizēšana	Stratēģiju veidošanas un īstenošanas laikā ieviesti kopienu iniciatīvu projekti – vismaz 6 projekti laika posmā no 2025. gada līdz 2030. gadam visā Sēlijas teritorijā	ELFLA LEADER
	M4.4	Teritorijas aktivizēšanas pasākumi SVVA stratēģiju ietvarā	Vienmērīga kopienu attīstība, kopienu aktivizēšana, labās prakses un motivācijas vairošana	Stratēģiju veidošanas un īstenošanas laikā vismaz 3 kopienu kapacitātes stiprināšana un jaunu sadarbības partneru piesaistes aktivitātes integrētas teritorijas aktivizēšanas pasākumos un/ vai citu programmu projektu ietvarā	ELFLA LEADER
	M4.5	Atbalsts jauniešu iniciatīvām	Pārmantojamības veicināšana	Stratēģiju veidošanas un īstenošanas laikā ieviesti jauniešu iniciatīvu projekti –	

				vismaz 6 projekti laika posmā no 2025. gada līdz 2030. gadam visā Sēlijas teritorijā	
B-ba "Ūdenszīmes"	M4.6	Pilsonisko kompetenču prakses un pilsoniskās līdzdalības treniņi	Demokrātijas vērtībās balstīta vienota pilsoniskā sabiedrība	Resursu pārvaldība un finanšu piesaiste – semināru cikls vismaz 1* gadā; Demokrātija, plānošana un politikas veidošana - semināru cikls vismaz 1* gadā	SIF NVO fonds
	M4.7	Tīklošanās un vizionēšanas pasākumi	Plānošanas un vienota teritorijas redzējuma veidošanā iesaistīta sabiedrība	Viens pavasara un viens rudens forums – katru gadu	SIF NVO fonds
	M4.8	Reģionālās un kopienu identitātes veidošana	Vienota, atpazīstama teritorija ar spilgtām komponentēm	Kopienų vizuālā un saturiskā identitāte – kopienu zīmes un identitātes paletes – semināru cikls vismaz 1*gadā	SIF NVO fonds
	M4.9	Inovatīvu līdzdalības metožu veidošana un testēšana	Sabiedrības spēja reaģēt uz pārmaiņām un izaicinājumiem	Izstrādāti un notestēti jauni, inovatīvi	SIF NVO fonds

				pilsoniskās sabiedrības veidošanas rīki – vismaz 1 jauns rīks stratēģijas ieviešanas laikā;	
M4.10	Komunikācijas kultūras celšanas un atzinības pasākumi	Saliedēta un iekļaujoša sabiedrība	Atzinības konkurss “Sēlijas sudrabs” – 1 konkurss katru gadu	SIF NVO fonds	
M4.11	Jaunu kopienu, mērķa grupu un sadarbības partneru iesaiste	Sabiedrības saliedēšana un bagātināšana; Ārējais un iekšējais novērtējums	Jaunu Viedo ciemu veidošanās un esošo iesaiste Viedo ciemu kustībā – vismaz 1 lekciju cikls 1* gadā, vismaz 1 pieredzes pasākums/ vai brauciens gadā; Tīklošanās un sadarbības pasākumi vai projekti ģimenēm ar bērniem un visām vecuma grupām – integrēti vismaz 1 tīklošanās	SIF NVO fonds	

				pasākumā/ projektā gadā	
Visas Sēlijas kopienas un lokālās NVO	M4.12	Vides sakopšanas talkas, labiekārtošana, kopienas pašpalīdzība, vietējo tradīciju uzturēšana un attīstība	Vietas identitātes uzturēšana	Nepārtraukti	Pašvaldību NVO iniciatīvu konkursi, līdzdalības budžets, ELFLA LAEDER konkursi, SKP projekti, SIF NVO fonds, British Council, u.tml.
B-ba "Kopienas sadarbības tīkls "Sēlijas salas""	M4.13	Pilsonisko kompetenču prakses un pilsoniskās līdzdalības treniņi; Kopienas un NVO kapacitātes celšanas pasākumi	Kompetentas, prasmīgas NVO un kopienas	Resursu pārvaldība un finanšu piesaiste – semināru cikls vismaz 1* gadā; Digitālā un medijpratība - semināru cikls vismaz 1* gadā; Finanšu pārvaldība, lietvedība, grāmatvedība - semināru cikls vismaz 1* gadā; Demokrātija, plānošana un politikas veidošana	SIF NVO fonds;

				- semināru cikls vismaz 1* gadā	
M4.14	Visas Sēlijas kopienu aktīvistu nometņu organizēšana	Saliedēta sabiedrība; Līderības veicināšana		Viena kopienu aktīvistu nometne 1* gadā	SIF NVO fonds
M4.15	Mazākumtautību integrācijas aktivitātes	Dažādības un sapratnes veicināšana		Katru gadu īstenots 1 mazākumtautību integrācijas projekts vai integrācijas aktivitātes iekļautas citā projektā	SIF programmas; Pašvaldību NVO iniciatīvu projektu konkursi
M4.16	Kopienu tūrisma pasākumu īstenošana	Kopienu tūrisma tīkla attīstība, pašpietiekamas un daudzveidīgas kopienas; Teritorijas labais tēls; Apzināti un pielietoti resursi kopienās		Ikgadējie kopienu "Tūrisma tirgi" un tūrisma konferences; Pieredzes braucienu un pasākumu organizēšana 1* gadā	SIF NVO fonds; Pašvaldību NVO iniciatīvu projektu konkursi
M4.16	Mājas kafejnīcu akcijas koordinēšana Sēlijā kā vienotā galamērķī	Vienota teritorijas mārketinga nodrošināšana; Kopienu tūrisma attīstība		1 akcijas koordinēšana katru gadu	SIF NVO fonds; Pašvaldību NVO iniciatīvu projektu konkursi

M4.18	Ziņu lapas “Sēlijas salu ziņas” veidošana un izplatīšana	Kopīgas informatīvās telpas nodrošināšana	Ziņu lapa “Sēlijas salu ziņas” – 1* mēnesī, katru mēnesi	SIF programmas; Pašvaldību NVO iniciatīvu projektu konkursi
M4.19	Mājaslapas selija.com administrēšana, atjaunināšana, papildināšana	Kopīgas informatīvās telpas nodrošināšana; Aktuālās informācijas pieejamības nodrošināšana	Mājaslapas selija.com atjaunināšana, papildināšana – 12 mēn/gadā;	SIF NVO fonds; Pašvaldību NVO iniciatīvu projektu konkursi
M4.20	Sociālo tīklu uzturēšana	Kopīgas informatīvās telpas nodrošināšana; Pozitīvo ziņu plūsma; Aktuālās informācijas pieejamības nodrošināšana	Sociālo tīklu satura veidošana un administrēšana – 12 mēn/gadā	SIF NVO fonds; Pašvaldību NVO iniciatīvu projektu konkursi
M4.21	Kopienų kontaktu datu bāzes uzturēšana un aktualizēšana	Viegli sasniedzamas kontaktinformācijas nodrošināšana; Pašpietiekamas sabiedrības veidošana	Kontaktu bāze – pastāvīgi papildināma un atjaunojama;	SIF NVO fonds

	M4.22	Sēlijas pasākumu kalendāra veidošana un aktualizēšana	Saskaņots pasākumu plāns starp kopienām; Vienotas un vienmērīgas kultūras un sabiedriskās dzīves pasākumu pārklājums; Informācijas operatīva aprīte	Pasākumu kalendārs - pastāvīgi papildināms un atjaunojams	SIF NVO fonds
	M4.23	Jaunu kopienu piesaiste sadarbības tīklam	Vienmērīgs aktīvo kopienu pārklājums visā Sēlijas teritorijā; Kopienu resursu vairošana un dažādošana; Dažādības veicināšana	Jaunu kopienu un mērķa grupu iesaistes aktivitātes integrētas vismaz 1 projektā katru gadu;	SIF NVO fonds
	M4.24	Jauniešu un diasporas iesaiste kopienu tīkla aktivitātēs	Kopienu un NVO aktīvistu paaudžu maiņa; Kopienu cilvēkresursu stiprināšana; Pārmantojamības veicināšana;	Darbs ar jauniešiem un diasporu integrēts vismaz 1 projektā katru gadu.	SIF NVO fonds; British Council; ELFLA LEADER

			Kopienu un NVO kapacitātes celšana		
	M4.25	Lēmumu pieņemšanas procesa uzraudzība sabiedrības pilsoniskās līdzdalības jomā	<p>Sabiedriskās apspriešanas procesā esošo tiesību aktu monitorings TAP portālā;</p> <p>ES fondu mājaslapas monitorings;</p> <p>Sabiedrības operatīva informēšana gadījumos, kad izmaiņas likumdošanā vai ES fondu izlietojumā skar sabiedrībai svarīgas jomas;</p> <p>Atzinumu, viedokļu un ierosinājumu sagatavošana un iesniegšana.</p>	Pastāvīgi, iesaistot NVO, apmācot to biedrus	SIF NVO fonds; British Council

Stratēģija izstrādāta biedrības "Ūdenszīmes" projektā "Savienojums. Viedā reģiona stratēģija Sēlijas vēsturiskajai zemei" ar Sabiedrības integrācijas fonda programmas "NVO programma" atbalstu.

Sabiedrības integrācijas
fonds

DEMOCRACY
ENDOWMENT
FUND